

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team:

Onderwerp:

Wijziging van de RES en de nieuwe tussenstand RES

Notagegevens

Bestuursorgaan	: B-en-W 3-12-2024
Notanummer	: 2024-901
Opsteller	:
Telefoon	:
Datum	: 3-12-2024
Programma	: 04b - Energietransitie
Portefeuillehouder	: Wethouder Van Essen,
Bijlage(n)	: Bestuurlijke Routekaart.pdf, Tussenstand.pdf, Uitvoeringsprogramma 2024-2025.pdf

Parafering

* 11-11-2024: Programmamanager energietransitie

* 29-11-2024: Wethouder

Agendering

* 13-11-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

* 14-11-2024: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris

* 28-11-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

3-12-2024

B & W d.d.: 3-12-2024

Besluit

1. De 'Bestuurlijke Routekaart als opmaat naar een Agenda Energietransitie voor West-Overijssel' vast te stellen
2. De raadsmededeling vast te stellen en aan te bieden aan de raad

De nota en het besluit openbaar te maken

Inleiding

De RES gaat veranderen. Na het vaststellen van de RES 1.0 is gewerkt aan de RES 2.0. Maar inmiddels hebben zowel zon als wind geen plek meer in de RES: het zonbeleid van de provincie is aangepast en de afspraken over wind zijn met individuele gemeenten en provincie gemaakt. Er komt daarom geen RES 2.0 maar we werken als regio gezamenlijk aan een Agenda Energietransitie voor West Overijssel. Daarvoor is een Bestuurlijke Routekaart opgesteld. Daarnaast is er een nieuwe tussenstand RES beschikbaar, die laat zien hoever we zijn in het behalen van de doelen uit de RES 1.0. Met deze raadsmededeling informeert het college de raad over de wijziging van de RES, het Uitvoeringsprogramma en de tussenstand RES.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Een blijvende regionale samenwerking op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau op het gebied van de energietransitie in de meest brede zin van het woord. Het

wegvallen van zon en wind uit de RES betekent niet dat de regionale samenwerking stopt. Dit wordt juist aangegrepen om te verbreden om op veel andere thema's regionaal te blijven samenwerken en ook om nieuwe thema's toe te voegen aan deze samenwerking. Voorbeelden van andere thema's waarop samengewerkt kan worden zijn Smart Energy Hubs, lokaal eigendom, bio- en groengasprojecten.

Kader

- * RES 1.0 'Samen naar een opgewekt Overijssel' van 7 juli 2021.
- * Omgevingsverordening Overijssel
- * Programmeringsafspraken wind gemeente Deventer – provincie Overijssel
- * Energievisie gemeente Deventer

Betrokken partijen en participatie

N.v.t.

Toelichting op participatiebeleid

N.v.t.

Argumenten voor en tegen

Voor:

- regionale samenwerking blijft van belang om onze lokale en regionale doelen te bereiken
- ook nieuwe thema's kunnen worden toegevoegd en onderzocht, ook in sub-regionaal verband. Deze verbreding en flexibiliteit komt de samenwerking ten goede.
- bestuurders hebben unaniem aangegeven deze samenwerking en regionale afstemming door te willen zetten
- de Provincie roert zich steeds meer op allerlei thema's (Provinciale Energievisie, pMIEK, programmeringsafspraken etc). Regionale samenwerking is een logisch gevolg hiervan: samen bereik je meer dan alleen.

Tegen:

Alleen blijft er op dit thema behoorlijk wat bestuurlijke en ambtelijke drukte bestaan. We moeten dit intern en extern goed blijven uitlijnen zodat we niks 'missen'.

Financiële consequenties en dekking

N.v.t.

Openbaarmaking en communicatie

Dit besluit kan openbaar worden gemaakt, maar communicatie/ persbericht is niet nodig.

Aanpak en uitvoering

Zowel ambtelijk als bestuurlijk zal komend jaar verder worden gewerkt aan de Bestuurlijke Routekaart met als onderlegger het (ambtelijke) Uitvoeringsprogramma. Dit zal resulteren in een 'Agenda Energietransitie voor West Overijssel' die eind 2025 wordt vastgesteld.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Wijziging van de RES en de nieuwe tussenstand RES		
Nummer	2024-901	Portefeuillehouder	Wethouder Van Essen,
Team	DEV-PRO-EL	Datum	3-12-2024

Inleiding

De RES gaat veranderen. Na het vaststellen van de RES 1.0 is gewerkt aan de RES 2.0. Maar inmiddels hebben zowel zon als wind geen plek meer in de RES: het zonbeleid van de provincie is aangepast en de afspraken over wind zijn met individuele gemeenten en provincie gemaakt. Er komt daarom geen RES 2.0 maar we werken als regio gezamenlijk aan een Agenda Energietransitie voor West Overijssel. Daarvoor is een Bestuurlijke Routekaart opgesteld. Daarnaast is er een nieuwe tussenstand RES beschikbaar, die laat zien hoever we zijn in het behalen van de doelen uit de RES 1.0.

Kader

- * RES 1.0 'Samen naar een opgewekt Overijssel' van 7 juli 2021.
- * Omgevingsverordening Overijssel
- * Programmeringsafspraken wind gemeente Deventer – provincie Overijssel.
- * Energievisie gemeente Deventer

Kern van de boodschap

Het college blijft werken aan de vastgestelde doelen uit de RES 1.0. Hoewel er geen RES 2.0 meer wordt opgesteld, bestaat er wel de brede wens in Deventer en in de regio om samen te blijven werken aan de grote opgaven in de energietransitie. Om invulling te geven aan die samenwerking is de Bestuurlijke Routekaart opgesteld. Deze routekaart is een lichtere vorm van samenwerking dan dat de RES was omdat het aanwijzen van zoekgebieden voor zon en wind geen doel is van deze samenwerking. Voorbeelden van andere thema's waarop samengewerkt kan worden zijn Smart Energy Hubs, lokaal eigendom, bio- en groengasprojecten.

Nadere toelichting

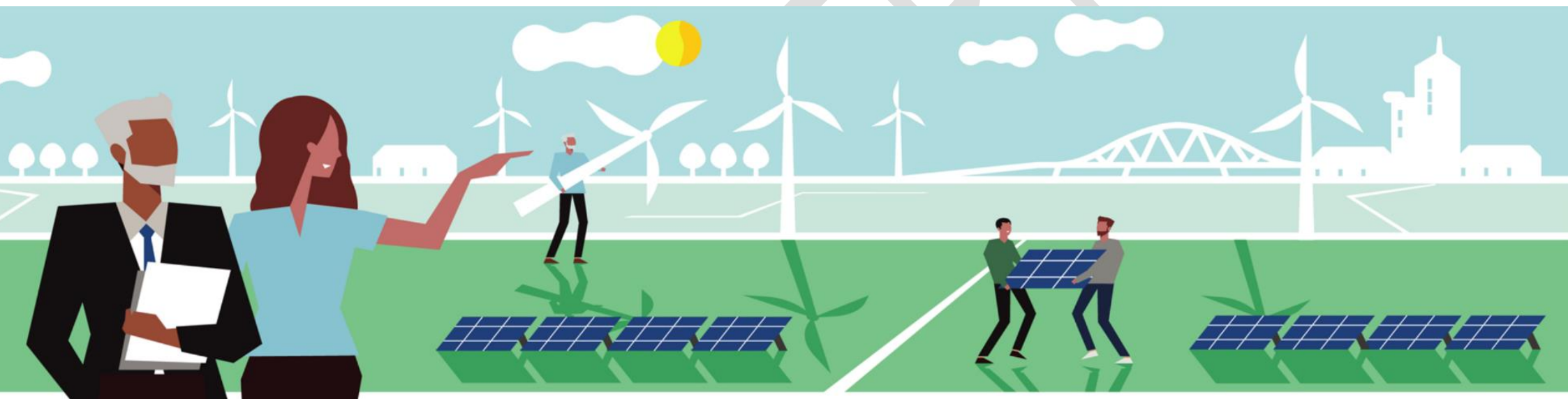
Het college onderschrijft het belang van regionale samenwerking en ziet deze nieuwe vorm van samenwerken als een kans om die samenwerking voort te zetten en de Agenda Energietransitie voor West Overijssel uit te voeren. Hoewel de samenwerkingsvorm lichter van aard is, heeft het college de Bestuurlijke Routekaart als richtinggevend kader vastgesteld om daarmee aan de andere gemeenten in de regio te laten zien dat wat betreft het college de samenwerking belangrijk is.

Tussenstand RES 1.0 zomer 2024

Tweemaal per jaar wordt de stand van zaken opgemaakt van de voortgang van de RES West-Overijssel. De laatste tussenstand RES 1.0 dateerde van eerder dit jaar. Op 4 juni 2024 is de raad hierover geïnformeerd middels de raadsmededeling met nummer 2024-467. Voorliggende tussenstand geeft de stand van zaken over de afspraken uit de RES 1.0 tot en met de zomer 2024. De tussenstand geeft zowel een getalsmatige als een beleidsmatige stand van zaken weer. De gemeenten leveren de input voor deze tussenstand. Momenteel is 53% van het regionale RES-bod gerealiseerd of in ontwikkeling. Ten opzichte van de afgelopen tussenstand is dit percentage met 3%-punt gegroeid. Deze groei is volledig te danken aan de groei in de pijplijn van wind, vanwege de programmeringsafspraken. Het beeld dat de doelstelling van 1,8 TWh per jaar zonder versnelling niet gehaald gaat worden voor 2030, blijft onverminderd van toepassing.

Samen naar een Agenda Energietransitie West-Overijssel

Bestuurlijke Routekaart

Versie september 2024

CONCEPT

Samen op weg naar een Agenda Energietransitie W-O

Nu de ruimtelijke kaders voor wind- en zonne-energie in de regio West-Overijssel geen onderdeel meer uitmaken van het RES-proces vervalt de grondslag voor de RES 2.0 zoals we ons die hadden voorgenomen. Tegelijkertijd ervaren we bij de uitvoering van de energietransitie dat we niet eenzijdig naar elektriciteitsopwekking uit wind en zon kunnen kijken, of eenzijdig naar de mogelijkheden van bovenlokale warmteprojecten. Alleen al de congestieproblematiek maakt duidelijk dat een bredere, systemische, benadering nodig is om als regio tot een effectieve aanpak van de energietransitie te komen.

De overstap naar een duurzaam energiesysteem biedt bovendien kansen. Als we het slim aanpakken krijgen we er veel voor terug: een veilige en gezonde leefomgeving, schone lucht, meer wooncomfort, een lagere energierekening en meer werkgelegenheid. Daar zijn we het in West-Overijssel over eens. Dat vraagt om als regio strategisch na te (blijven) denken over oplossingen die impact hebben op het totale energiesysteem in de regio. Daar horen herijkte of wellicht nieuwe afspraken bij over de reikwijdte van onze samenwerking op de brede opgave van energietransitie.

Tussenfase van regionale samenwerking op de energietransitie

In 2021 hebben we gezamenlijk de RES 1.0 opgesteld welke door de volksvertegenwoordigers is bekrachtigd. Dit is hét document waarin beschreven is hoe, hoeveel en deels ook waar we duurzame elektriciteit met zon en wind willen opwekken en hoe we aanwezige warmtebronnen in de regio gaan inzetten als duurzame alternatieven voor aardgas.

De periode na vaststelling van de RES 1.0 stond in het teken van het doorontwikkelen en uitvoeringsgereed maken van de afspraken. De uitvoering van de RES is met het nieuwe provinciaal beleid voor wind en zon in ander vaarwater gekomen. Waar in eerste instantie vertraging optrad in realisatie van de regionale windopgave, is door zowel het nieuwe beleid als de programmeringsafspraken tussen provincie en gemeenten op wind, de regionale windopgave in versnelling gebracht.

Door die nieuwe inzichten in de opgaven die er liggen, de samenhang daartussen, de wijzigingen in beleid en de wijzigingen in de samenwerking hebben we behoefte om na te denken over de volgende stap. We creëren daarom een zogenoemde ‘tussenruimte’ om nieuwe onderwerpen te onderzoeken en nieuwe manieren van samenwerken uit te proberen. In een ambtelijk uitvoeringsprogramma zijn de opgaven en vragen opgenomen die uitwerking behoeven. Dit biedt ruimte om ‘uit de mist’ van alle vragen en veranderingen te komen en duidelijkheid te scheppen voor de toekomst. Input hiervoor zijn de RES-opgaven, nieuwe ontwikkelingen en de richting die bestuurders in o.a. de landgoedgesprekken hebben gegeven. Voorliggende Bestuurlijke routekaart geeft op hoofdlijnen inzicht in die onderwerpen en werkwijze voor de komende periode.

Om een blijvend succes te maken van de energietransitie in onze regio, blijft het nodig om gezamenlijk procesregie te voeren, kennis te delen en samen te werken op de onderwerpen duurzame opwek (monitoring), warmte, ruimtelijke kwaliteit, energienetwerk én het rechtvaardig verdelen van de lusten en de lasten. En we zien ook dat andere onderwerpen van regionaal belang kunnen worden, zoals bijvoorbeeld waterstof. Daarom werken we als regio toe naar een regionale Agenda Energietransitie voor West-Overijssel (breder dan de RES-scope) waarin bestaande en nieuwe onderwerpen, afspraken en doelen worden opgenomen. We sluiten de fase van de RES 1.0 af en gaan een nieuwe fase met de RES in.

Van Regionale Energie Strategie naar Agenda Energietransitie W-O

We spreken vanaf nu niet meer over de RES 2.0 voor W-O maar over de Agenda Energietransitie W-O (hierna: Agenda). De uitkomsten van de ‘onderzoeksfase’ landen medio 2025 in deze Agenda. Uiteraard werken we binnen het kader van het NP RES, maar we kijken breder naar de energietransitie-opgaven in West-Overijssel dan voorheen. We spreken daarvoor duidelijke uitgangspunten van samenwerking af. Daarmee is de Agenda Energietransitie een doorstart van de regionale samenwerking aan de energietransitie op basis van bestaande en nieuwe onderwerpen, gewijzigde inzichten en herijkte of nieuwe afspraken. Op basis van de Agenda wordt verder uitvoering gegeven aan de opgaven van de Energietransitie. Dat wil overigens niet zeggen dat we stil staan. Alle partners werken verder om uitvoering te geven aan de huidige opgaven.

Bestuurlijke Routekaart en Ambtelijk Uitvoeringsprogramma 2024-2025

Voor u ligt de Bestuurlijke Routekaart als opmaat naar de Agenda Energietransitie voor de regio West-Overijssel. Beoogd is om deze eerste Agenda Energietransitie eind 2025 vast te laten stellen.

Deze Bestuurlijke Routekaart vormt de bestuurlijke oplegger/ managementsamenvatting bij het (ambtelijke) Uitvoeringsprogramma 2024-2025, waarin op hoofdlijnen de route naar de Agenda Energietransitie voor W-O is opgenomen. Naast nieuwe onderwerpen zijn ook de resterende opgaven uit de RES 1.0 opgenomen.

Bij deze Routekaart hoort ook de Tussenstand waarin uitgebreid de ontwikkelingen van de afgelopen periode en de effecten daarvan op proces, afspraken en uitvoering staan omschreven.

Tenslotte. Deze Routekaart en onderliggend Uitvoeringsprogramma zijn tot stand gekomen na een intensief samenwerkingsproces tussen gemeenten, provincie en waterschappen waarbij zij geadviseerd zijn door de netbedrijven Enexis, Coteq/Cogas/ RENDO en de maatschappelijke partners verzameld in de Adviesgroep.

CONCEPT

Hoe zetten we de regionale samenwerking voort?

De RES bevat een gelimiteerd aantal onderwerpen van de energietransitie. Om te komen tot een meer integrale aanpak, waarbij het energiesysteem in zijn geheel wordt beschouwd in samenhang met de andere ruimtelijke opgaven, is een bredere samenwerkingsagenda nodig dan die van 'sec' de RES. Dat betekent dat we als regio verbreden en gaan voor een samenwerking op de energietransitie. Het aantal thema's waarop we samenwerken groeit organisch al naar gelang behoefte en noodzaak en bevat ook een deel van de onderwerpen uit de RES. Zo staat samenwerking aan de lokale warmtetransitie en het thema netwerk al benoemd, maar er zijn ook andere onderwerpen die zich lenen voor een nadere verkenning voor samenwerking. Te denken valt aan o.a. laadinfrastructuur en energyhubs.

De energietransitie opgave vraagt om een andere manier van samenwerken dan we in de afgelopen periode gewend waren. We werken aan het energiesysteem van de toekomst wat vraagt om vanuit dat toekomstbeeld terug te redeneren om inzicht te krijgen in wat er precies nodig is om daar te komen. Dat is een wezenlijk andere invulling dan het 'oplossen vanuit het bestaande naar het nieuwe'. De samenwerking zal zich daarom gaandeweg blijven ontwikkelen en aanpassen aan de nieuwe situatie, dat is inherent aan een transitie.

Wat staat ons te doen op duurzame opwek?

Samen blijven we werken aan 1,826 TWh duurzame opwek (jaarlijks) voor de regio West-Overijssel in 2030. De gemeentelijke energiemixen vormen daarvoor de basis.

Voor de komende periode werken we de opgaven van duurzame opwek verder uit via drie actielijnen:

1. Monitoring op de voortgang (verplichte afspraak uit de RES).
2. Deelname aan, en opgaven vanuit, het OER-programma (Opwek Energie op Rijksgronden).
3. Opgave voor na 2030 in beeld brengen.

Samenwerken aan een robuust energienetwerk in West-Overijssel

De veranderingen in onze energiesystemen als gevolg van de energietransitie zijn enorm. En daarmee lopen we tegen de grenzen van ons huidige energienetwerk aan. Dat vraagt om slimme oplossingen en vooral ook gezamenlijke afstemming en het zoeken naar die innovaties. Verschillende werelden komen daarvoor samen en dat vraagt om de nodige inspanning om elkaar te verstaan en te begrijpen. We onderscheiden voor het thema netwerk drie actielijnen waarop we gaan samenwerken:

- 1 Organisatie van de samenwerking op het thema netwerk.
- 2 Inzet extra fte vanuit het Klimaatfonds ter ondersteuning van gemeenten.
- 3 Samen werken aan de netwerkopgaven:
  - a. Huidige en toekomstige ontwikkeling netwerk in relatie tot gemeentelijke plannen.
  - b. Versterken van kennis en ervaring in de drie werkgroepen binnen de Energyboard
  - c. Bijdragen aan de pMIEK en de E-visie en vertalen naar gemeentelijk niveau.
  - d. Vertalen van de warmteopgave naar (extra) opwek.

Samen werk maken van de warmtetransitie

De warmtetransitieopgave heeft een opmars gemaakt afgelopen periode, van het 'ondergeschoven kindje' naar een steeds groter wordend thema op diverse tafels op verschillende schaalniveaus. Het thema warmte wordt op regionaal niveau via twee sporen opgepakt, via het RSW- en het NPLW spoor. Beide sporen kennen in de basis een aparte organisatiestructuur en financiering. Er ligt een nadrukkelijke opgave bij de regio om dit in de toekomst verder te optimaliseren via één bijpassende organisatiestructuur. Via vijf actielijnen geven we uitvoering aan de gemaakte bestuurlijke afspraken op het thema warmte op regionaal niveau:

1. Hernieuwbare Gassen (HG).
2. Warmtenetten en regionaal/publiek warmtebedrijf.
3. Strategie elektrificatie resterende warmtevraag.
4. Samenwerking aan de lokale warmtetransitie.
5. Organisatie van de uitvoering.

Communicatie, participatie en lokaal eigendom

De energietransitie heeft impact op de directe leefomgeving van iedereen. Daarom is het belangrijk dat iedereen begrijpt waarom deze energietransitie noodzakelijk is. Door zoveel mogelijk mensen te betrekken bij die energietransitie, brengen we kennis en meningen bij elkaar en werken we aan maatschappelijke acceptatie. Er zijn verschillende vormen om mensen te betrekken: tijdens het maken van beleidskeuzes (procesparticipatie), maar ook tijdens de uitvoering van het project (projectparticipatie). In die laatste fase zijn eigenaarschap, de verdeling van de lusten en de lasten en invloed en/of zeggenschap belangrijk.

Op het gebied van communicatie en participatie blijven we de ervaringsverhalen delen, zodat we inwoners van onze regio blijven inspireren om een bijdrage te leveren aan de energietransitie in West-Overijssel. Daarnaast werken we een voorstel uit voor onze verschillende communicatiemiddelen (denk aan website, nieuwsbrief) om transparant te communiceren over onze nieuwe verbrede insteek, namelijk van RES naar Energietransitie. In de vernieuwde bestuurlijke opzet, met een brede bestuurlijke Energietafel, wordt de vertegenwoordiging vanuit onze maatschappelijke adviesgroep opnieuw geborgd.

Ten aanzien van lokaal eigendom hanteert de regio West-Overijssel de doelstelling van het realiseren van minimaal 50% lokaal eigendom bij nieuwe grootschalige duurzame energieprojecten. Op dit moment zijn er veel ontwikkelingen rondom de borging van lokaal eigendom. Samen met de RES-regio Twente, provincie en NP RES onderzoeken we op welke wijze de borging van lokaal eigendom versterkt kan worden. De oplossingen nemen we op in de Agenda. Daarmee laten we zien dat we de borging van dit uitgangspunt allemaal belangrijk vinden.

Hoe gaan we de hernieuwde regionale samenwerking op de energietransitie organiseren?

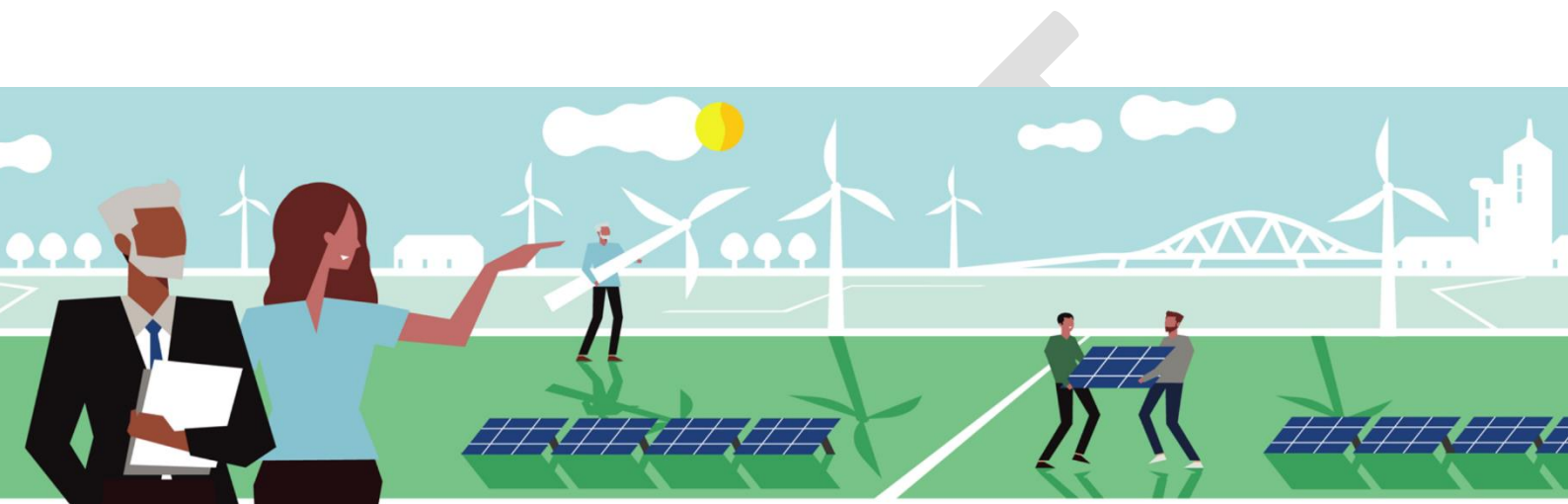
De samenwerking aan de energietransitie komt in een nieuwe fase waarin de uitvoering centraal staat. Met het maken van de programmeringsafspraken voor wind komt de ontwikkeling van wind in een stroomversnelling. Er is een groeiend aantal vraagstukken op het thema energie-infrastructuur, de warmtetransitie krijgt een vervolg en door alle ontwikkelingen politiek-bestuurlijk is er reuring in de gemeenteraden en in de maatschappij en heeft iedereen zijn handen vol om de juiste informatie naar buiten te brengen tegen de stroom van desinformatie in.

Genoeg te doen en te delen en op samen te werken want de vraagstukken in de verschillende gemeenten en de provincie raken elkaar en/of zijn vergelijkbaar.

Een doorontwikkeling van RES-tafel naar een bredere Energietafel vraagt ook iets van de huidige organisatie. Het Uitvoeringsprogramma geeft een eerste schets van de organisatie en welke stappen worden gezet om de organisatiestructuur mee te laten ontwikkelen passend bij de wijze van samenwerking in West-Overijssel.

Financiering van deze samenwerking en de bijbehorende organisatie vindt plaats met inzet van de middelen verkregen van het Rijk voor de RES, de NPLW en de extra middelen voor inzet op het energienetwerk.

CONCEPT

Tussenstand Regionale Energie Strategie West-Overijssel zomer 2024

Versie juli 2024

Voorwoord

Namens de werkorganisatie RES West-Overijssel

Karin Komdeur
Programmamanager RES West-Overijssel

CONCEPT

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel: inzicht geven in de voortgang	4
1.3 Hoe gaan we om met de Tussenstand?	4
1.4 Wat vindt u in de Tussenstand?	4
2. Waar staan we: zomer 2024	5
2.1 De opgaven uit de RES 1.0	5
3. Waar staat de regio in het realiseren van duurzame opwek op land?	6
3.1 Ontwikkelingen in beleid	6
3.2 Overzicht gerealiseerd, pijplijn en resterend	6
3.3 Stand van zaken zon	8
3.4 Stand van zaken wind	9
3.5 De verhouding wind:zon	11
3.6 Conclusies	11
4. Leefomgeving	12
4.1 Algemeen	12
4.2 Wat zien we?	12
4.3 Conclusies	13
5. Netwerk	14
5.1 Beleidsontwikkelingen	14
5.2 Stand van zaken elektriciteitsnetwerk	14
5.3 Bijdrage RES aan programmering regionale energiesysteem	15
5.4 Impact van pMIEK voor de RES	17
5.5 Netcongestie op laagspanning: de Buurtaanpak	17
5.6 Conclusies	18
6. Warmte	19
6.1 Warmte als thema in de RES	19
6.2 Actualisatie beeld regionale warmteopgave	19
6.3 Overige ontwikkelingen op het thema Warmte	21
6.4 Conclusies warmte	21
7. Participatie	23
7.1 Voortgang participatie	23
7.2 Stand van zaken lokaal eigendom	23
7.3 Rol energiecoöperaties	24
7.4 Communicatie	25
7.5 Conclusies	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de oplevering van de RES 1.0 op 1 juli 2021 heeft de RES-regio haar eerste mijlpaal bereikt voor de uitvoering en ontwikkeling van de RES West-Overijssel. De RES is één van de middelen om te komen tot een energieneutrale regio in 2050. Dat lijkt ver weg, maar die tijd is hard nodig voor deze complexe opgave. Om de voortgang te kunnen volgen en waar nodig bij te kunnen sturen op inhoud en/of proces, is de RES-monitor opgezet. Deze monitor bevat informatie over de onderwerpen van de RES: 1,8 TWh per jaar door opwek met zon en wind, leefomgeving (voorheen ruimtelijke kwaliteit), energienetwerk, warmte en participatie. De monitor is ontwikkeld met de RES-partners en de gegevens zijn aangeleverd door de gemeenten. De basis van deze monitor ligt in het instrument Quicksan, opgesteld door de NP RES. De NP RES zet deze Quicksan in om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van alle 30 RES-regio's. Ingediende moties op de RES 1.0, maar ook het verzoek van de bestuurders, hebben ertoe geleid onze RES West-Overijssel tweejaarlijks te monitoren. Cijfers en feiten vertellen echter een deel van het verhaal. De resultaten van de monitor zijn daarom geanalyseerd en daar waar nodig zijn die feiten en cijfers in de context geplaatst om de juiste duiding aan de resultaten te kunnen geven. Daarbij worden ook politieke en maatschappelijke ontwikkelingen betrokken en wordt ook gekeken naar de in de RES 1.0 opgestelde randvoorwaarden.

Dit document, de Tussenstand, geeft aan waar we staan op de verschillende onderdelen van de RES t/m juni 2024. Elk jaar verschijnt er een Tussenstand; één in de winter én één in de zomer. Het bevat de resultaten van de monitor en de duiding daarvan. Het afgelopen jaar is er echter veel veranderd op het provinciale wind- en zonbeleid wat van grote invloed is op de voortgang van de opgaven uit de RES. In deze Tussenstand gaan we daar wat uitgebreider op in en laten we zien wat het betekent voor de opgaven uit de RES 1.0 en het vervolg.

1.2 Doel: inzicht geven in de voortgang

Doel van deze Tussenstand is het Bestuurlijk Platform inzicht te geven in de voortgang en de uitdagingen van de RES West-Overijssel op gemeentelijk en op regioniveau. De Tussenstand is daarmee input voor het bestuurlijke gesprek over het vervolg van de RES. Deze vijfde Tussenstand beschrijft tevens de beleidsveranderingen die de afgelopen tijd hebben plaatsgevonden en die aanleiding zijn geweest niet een RES 2.0 op te stellen maar een Bestuurlijke Routekaart en bijbehorend Uitvoeringsprogramma 2024-2025. Samen met deze documenten vormt de Tussenstand een zogenaamd 'tweeluik', wat samen de opmaat vormt voor het vervolg, een Agenda Energietransitie West-Overijssel. Deze Agenda bevat meer opgaven van de Energietransitie dan de RES 1.0 en zal de RES 2.0 vervangen.

1.3 Hoe gaan we om met de Tussenstand?

De Tussenstand is een feitelijke weergave van de stand van zaken gebaseerd op feiten en cijfers. Hierover hoeft dan ook geen besluit te worden genomen. Bestuurders nemen de Tussenstand voor kennisgeving aan en bepalen of zij het ter informatie aan de volksvertegenwoordigers aanbieden. Nu deze Tussenstand een 'tweeluik' vormt, wordt dit wel aanbevolen.

1.4 Wat vindt u in de Tussenstand?

Deze Tussenstand begint met een overzicht van de opgaven zoals die in de RES 1.0 zijn geformuleerd en/of tussentijds aan de opgaven zijn toegevoegd door de bestuurders. Dat is het vertrekpunt. We beschrijven waar we staan ten opzichte van 1 juli 2021 toen de RES 1.0 werd ingediend (hoofdstuk 2). In hoofdstuk drie gaan we in op de feiten en cijfers met betrekking tot de afspraken over de opwek van energie (TWh per jaar) en de verdeling daarvan tussen zon- en wind. Vervolgens gaan we in op de ruimtelijke aspecten (hoofdstuk 4), het netwerk (hoofdstuk 5), warmte (hoofdstuk 6) en participatie (hoofdstuk 7). Hoofdstuk acht geeft de ontwikkelingen m.b.t. het te doorlopen proces en de in de RES 1.0 gestelde randvoorwaarden weer.

2. Waar staan we: zomer 2024

2.1 De opgaven uit de RES 1.0

In de RES 1.0 zijn over de verschillende onderwerpen afspraken gemaakt om te komen tot realisatie van de opwek van duurzame elektriciteit op land en een samenhangende regionale structuur voor de warmteopgave. Een deel van de opgaven valt onder de verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten, een deel bestaat uit gezamenlijke opgaven.

De noodzakelijke stappen om te komen tot realisatie van het RES 1.0-bod staan in onderstaande tabel (tabel 1) samengevat en per opgave is met kleur aangegeven wat de stand van zaken is in relatie tot de gestelde doelen. Vervolgens zijn de bijbehorende procesindicatoren uitgewerkt in het volgende hoofdstuk.

Tabel 1 - Samenvatting benodigde uitwerkingsstappen RES 1.0 en stand van zaken per 1 juli 2024

Thema/Uitwerkingsstap	Datum	01/07 2024
Duurzame elektriciteit opwek op land		
Borging RES 1.0 in provinciaal en lokaal beleid	dec 2024	Hoofdstuk 3
Onderzoek PlanMER-plicht	2022	Afgerond
Uitvoering PlanMER	2023/2024	Afgerond
Vaststellen zoekgebieden wind	2024	Hoofdstuk 3
Zon- en windprojecten vergund	1 januari 2025	Hoofdstuk 3
Streven naar verdeling wind:zon=60:40	2024 en verder	Hoofdstuk 3
Realisatie RES-bod van 1,826 TWh per jaar in 2030	2030	Hoofdstuk 3
Ruimtelijke kwaliteit		
Optimaliseren ruimtelijke kwaliteit	2024 en verder	Hoofdstuk 4
Subregionale samenwerking	2024 en verder	Hoofdstuk 4
Netwerk		
Afstemming projecten en opgaven netwerk regionaal en lokaal	2024 en verder	Hoofdstuk 5
Warmte		
Verdiepen aanwezigheid en verdeling bovenlokale bronnen	2023	Hoofdstuk 6
Kennisontwikkeling versleepbare bronnen	2024 en verder	Hoofdstuk 6
Afstemming TVW en RSW en consequenties	2024 en verder	Hoofdstuk 6
Verkenning regionaal of gemeentelijk energie- of warmte(net)bedrijf	2024 en verder	Hoofdstuk 6
Participatie		
Borging minimaal 50% lokaal eigendom	2024 en verder	Hoofdstuk 7
Participatie	2024 en verder	Hoofdstuk 7
Grip op de uitvoering		
Monitoring, voortgang en verantwoording	2 keer per jaar	Hoofdstuk 3
Implementatie organisatie	2024/2025	Hoofdstuk 2

Rood: knelpunt / **oranje:** geen knelpunt maar nog niet afgerond / **groen:** op schema

3. Waar staat de regio in het realiseren van duurzame opwek op land?

3.1 Ontwikkelingen in beleid

In RES 1.0 zijn afspraken gemaakt over de opwek en ruimtelijke inpassingsprincipes. Ook is afgesproken dat op 1 juli 2023 zoekgebieden wind zijn aangewezen. Een aantal gemeenten heeft deze afspraken voor 1 juli 2023 omgezet in ruimtelijk beleid. Ook de provincie Overijssel heeft deze afspraken in het ruimtelijk beleid opgenomen. Vanaf juli 2023 hebben er bestuurlijke overleggen plaatsgevonden tussen gemeenten en provincie, waarbij gemeenten de mogelijkheid hadden om voor 1 januari 2024 zoekgebieden aan te wijzen. Naar aanleiding van de bestuurlijke gesprekken heeft provincie Overijssel de mogelijkheid geïntroduceerd om programmeringsafspraken te maken. Hierover zijn vanaf januari 2024 bestuurlijke gesprekken gevoerd. Door programmeringsafspraken te maken kan worden gestuurd in tijd en ruimte voor de realisatie van windparken, wat ten goede komt aan de kwaliteit van het landschap en een evenwichtige spreiding van de opgave voor windenergie over de regio.

Sinds de vorige tussenstand heeft provincie Overijssel het wind- en zonbeleid ter inzage gelegd. Er is de mogelijkheid geweest om zienswijzen in te dienen. Provinciale Staten is voorgesteld de instructieregel zonnevelden en de instructieregel windenergie vast te stellen. De behandeling daarvan vindt begin oktober 2024 plaats.

3.2 Overzicht gerealiseerd, pijplijn en resterend

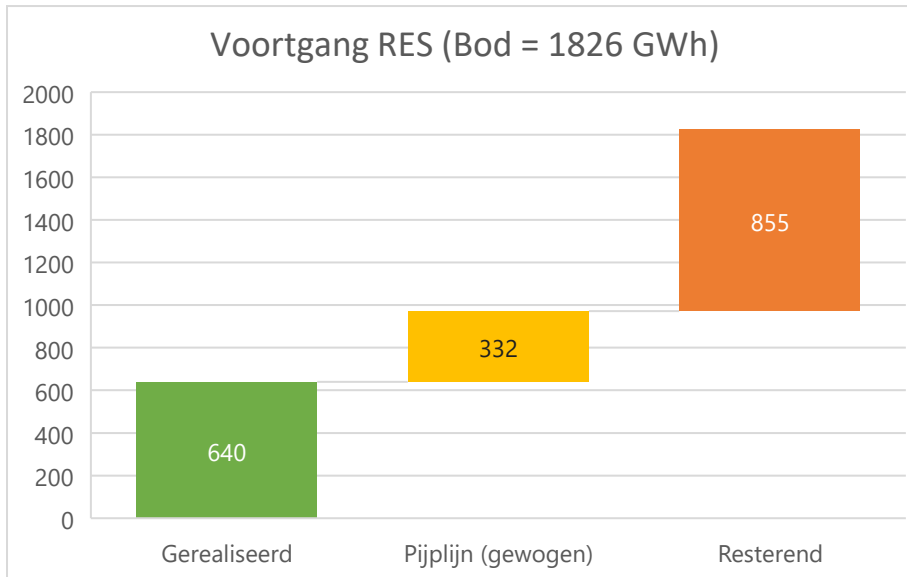
Momenteel is 53% van ons bod gerealiseerd of in ontwikkeling. Ten opzichte van de afgelopen Tussenstand is dit percentage met 3%-punt gegroeid. Deze groei is volledig te danken aan de groei in de pijplijn van wind, ten gevolge van de programmeerafspraken. Voor het eerst sinds het bijhouden van de monitor is er geen groei zichtbaar qua gerealiseerde projecten. De daadwerkelijke productie van gerealiseerde projecten blijft daarmee steken op 640 GWh (35% van het totale bod).

De stagnatie van gerealiseerde projecten en de pijplijn van zonne-energie is deels te verklaren door de wijzigingen in het provinciale beleid: geen zon-op-veld (enige uitzondering daargelaten) en daarnaast zorgt netcongestie ervoor dat pijplijnprojecten steeds vaker moeten wachten tot er weer ruimte is op het elektriciteitsnet. De onzekerheid rondom deze twee factoren leidt tot vertraging omdat bestaande pijplijninitiatieven duidelijkheid moeten krijgen omtrent uitvoering daarvan vanwege de nieuwe beleidskaders. Daarnaast heeft vertraging door netcongestie mogelijk negatieve gevolgen voor de haalbaarheid doordat de businesscase kan veranderen.

Het beeld dat de doelstelling van 1,8 TWh per jaar niet gehaald gaat worden voor 2030 zonder versnelling, blijft echter onverminderd van toepassing.

Deze conclusie is gebaseerd op de cijfers van de monitor. In het tekstkader op pagina 7 wordt uitgelegd hoe de pijplijn voor projecten is opgebouwd. Voor de pijplijn van windenergie zijn de cijfers van de programmeerafspraken gebruikt. De programmeerafspraken gelden als plafond voor de opwek van windenergie in West-Overijssel. Verwacht wordt dat deze afspraken zullen leiden tot windprojecten. Echter, de vergunningen zullen in 2025 verleend moeten zijn om de doelstelling voor wind in 2030 te halen. Dat is niet haalbaar.

Figuur 3.1 De gewogen pijplijn bevat die projecten die al in procedure/voorbereiding zijn en een redelijke kans van slagen hebben

Monitoring: Begrippenkader RES

NPRES heeft het begrippenkader RES geïntroduceerd om duidelijkheid en transparantie te krijgen over de manier van monitoring. Hierin zijn heldere afspraken gemaakt over definities, kengetallen en rekenregels omtrent het monitoren van duurzame opwek van zonne- en windenergie.

De fasering van de pijplijn is hiervan een belangrijk onderdeel. Hierdoor kan de kans van slagen van pijplijnprojecten worden ingeschat (naargelang in welke fase die zich bevinden), zodat er inzicht ontstaat of doelstellingen binnen bereik liggen.

Tabel 1: Fases gehanteerd bij monitoring RES en hun bijbehorende slagingskansen

Fase	Beschrijving	Wind	Zon-op-veld	Zon-op-dak
1: Voortraject	Vanaf een concreet initiatief	10%	10%	
2: RO procedure	Vanaf principeverzoek of voorontwerp bestemmingsplan (of omgevingsplan)	50%	20%	
3: Vergunning-aanvraag	Vanaf reguliere vergunningaanvraag	60%	40%	
4: Vergunning-verlening	Vanaf herroepelijke vergunningverlening	90%	80%	
5: Subsidie-beschikking en bouw	Vanaf subsidiebeschikking t/m bouw	95%	90%	50%
6: Productie	Productie	100%	100%	100%

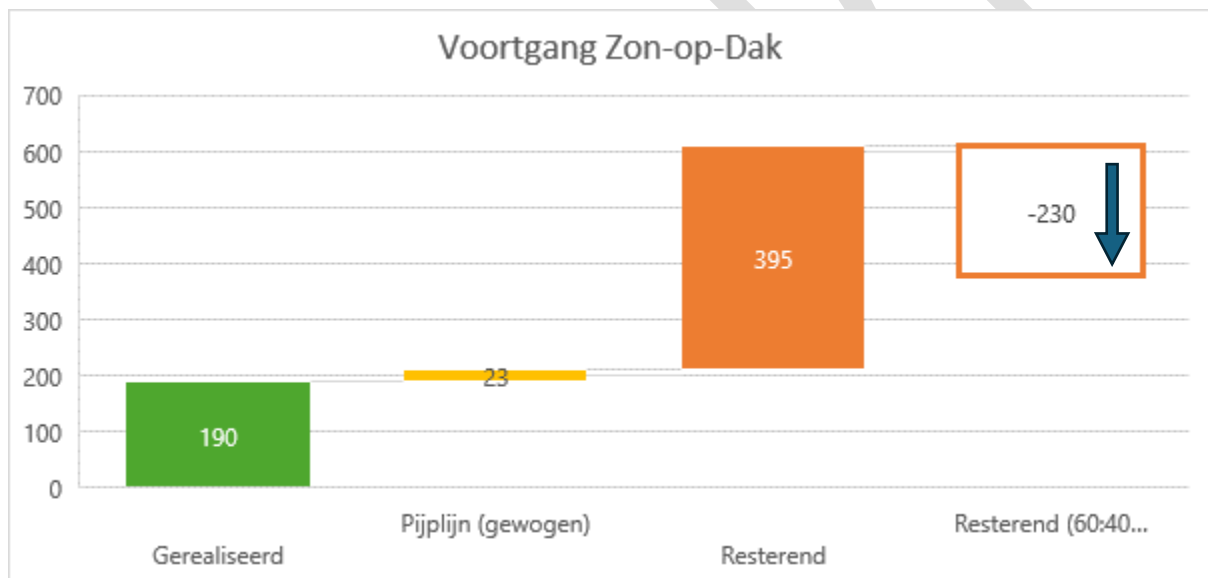
Op de website van de RES is een online monitor aanwezig waarop de huidige stand van zaken is te raadplegen, met ook aandacht voor projectdetails. Projecten in het voortraject (fase 1) zijn vaak nog vertrouwelijk, waardoor data niet getoond kan worden. Fase 1 projecten worden daarom niet getoond in de online monitor. Omdat ze wel degelijk meetellen in de RES worden ze in de tussenstand wel meegeteld.

3.3 Stand van zaken zon

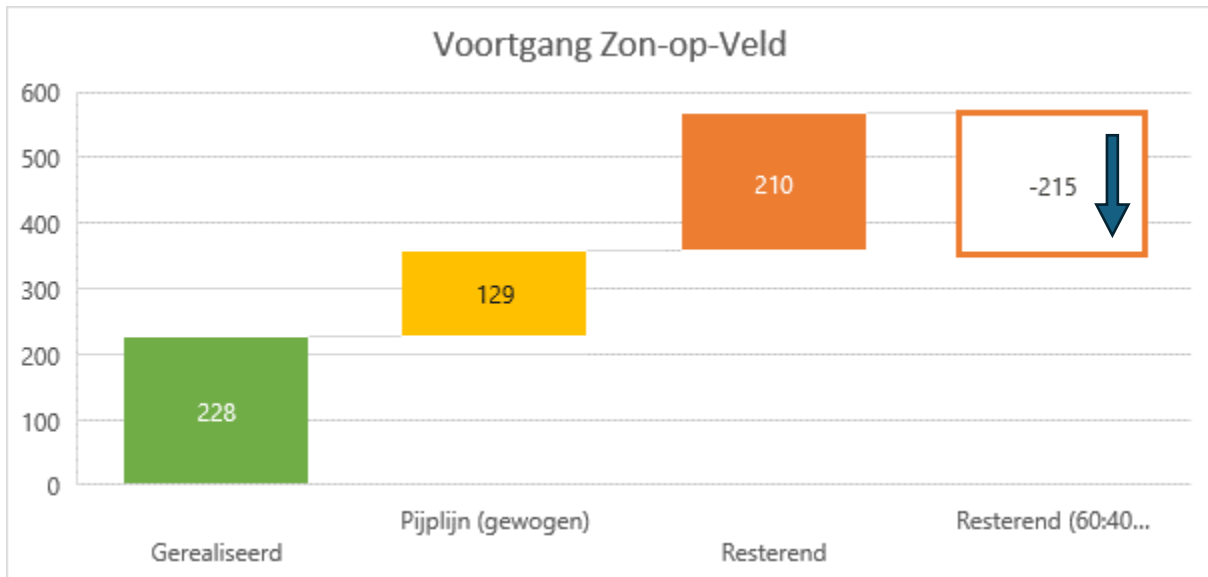
De realisatie van zonneparken is de afgelopen jaren snel gegaan. In de zomer van 2021 (de start van de monitor) was er 98 GWh aan opwek van zonnevelden gerealiseerd. Nu, drie jaar later, staat de teller op 228 GWh, een groei van 130 GWh. Door netcongestie en de intrede van nieuw beleid voor zon op veld is de groei wel behoorlijk geremd, het afgelopen jaar is er 18 GWh bijgekomen.

De groei van zon op dak (>15kW) is minder sterk (zie figuur 3.2). Al moet hierbij een kanttekening geplaatst worden: er is meer gerealiseerd dan dat er via de data uit de SDE-subsidie zichtbaar is. Door de snelle daling van de kosten wordt zon op dak ook zonder SDE subsidie gerealiseerd en is daardoor niet zichtbaar in de data SDE-subsidie.

We zien dat -uitgaande van 40% zon- de realisatie hiervan binnen handbereik is. In dat geval dient er in 2030 ongeveer 730 GWh aan duurzame elektriciteit via zonne-energie opgewekt te worden. De huidige bieding bedraagt 1175 GWh, dat is dus 445 GWh meer. Momenteel is 570 GWh van ons bod gerealiseerd of in ontwikkeling. Sturing op het aanbod van zon-op-dak is vrijwel niet mogelijk.

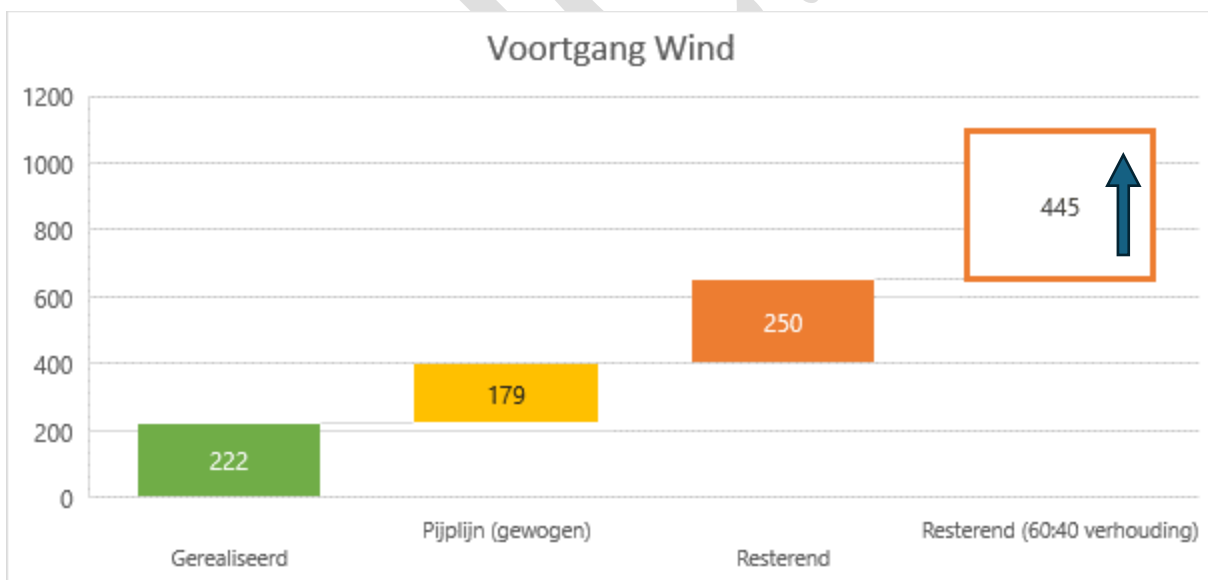
Figuur 3.2 Stand van zaken zon op dak. Bij het deel 'resterend (60-40 verhouding)', is de verhouding tussen zon op dak en zonnevelden van het huidige bod in stand gehouden.

Figuur 3.3 Stand van zaken zon op veld. Bij het deel 'resterend (60-40 verhouding)', is de verhouding tussen zon op dak en zonnevelden van het huidige bod in stand gehouden.

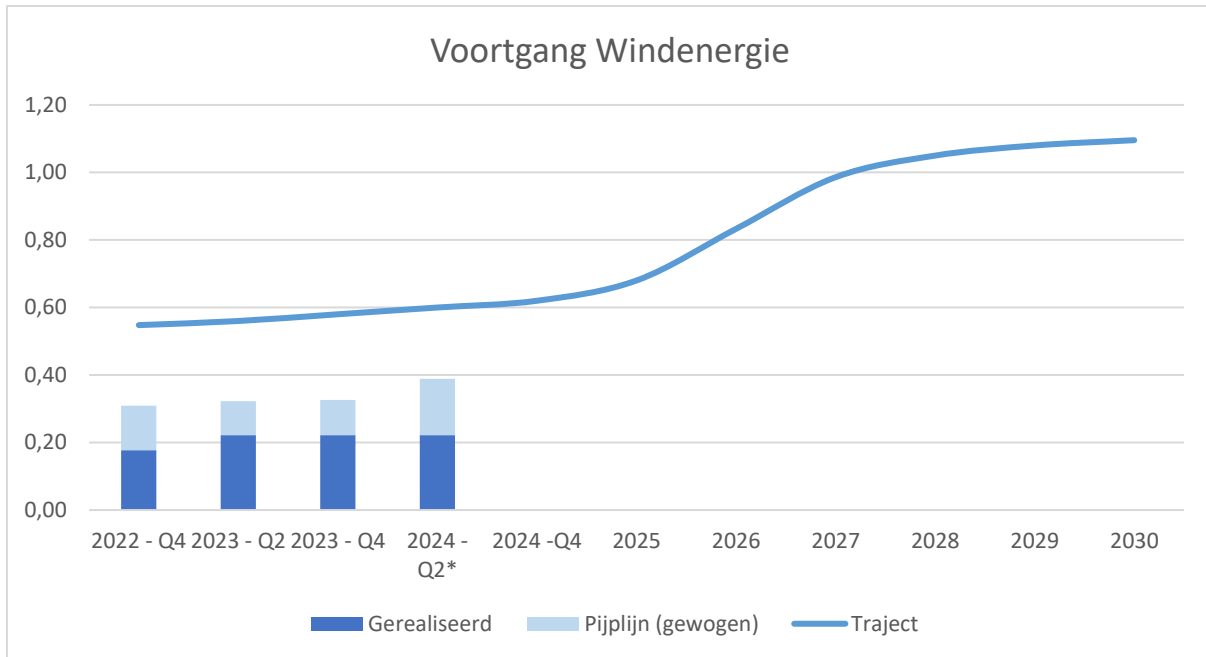
3.4 Stand van zaken wind

De realisatie van wind loopt achter (zie figuur 3.4). Het grootste struikelblok was tot voor kort het gebrek aan beleid voor wind in gemeenten. Veel gemeenten hebben inmiddels zoekgebieden vastgesteld. Hierdoor, en door het veranderende provinciale windbeleid, zien we een flinke stijging in de pijplijn van windenergie, van 104 GWh eind 2023 naar 179 GWh nu. Dit zijn wel voor het overgrote deel projecten in de voortraject-fase.

Figuur 3.4 Voortgang windenergie

Ondanks de groei in de pijplijn lopen we achter, 210 GWh, op de beoogde groei (blauwe lijn in figuur 3.5 en wat er nu in de monitor zichtbaar is gestapelde kolom in figuur 3.5).

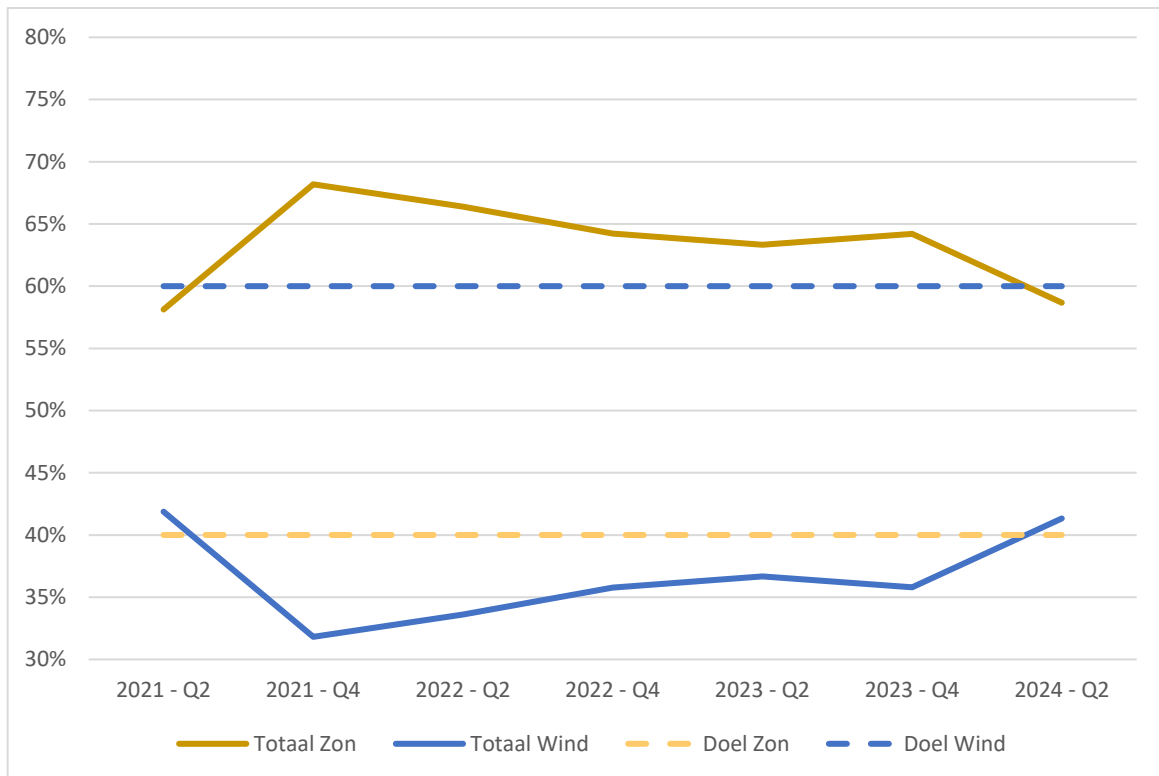

Figuur 3.5 Voortgangstraject windenergie bij 60% wind in de mix. *) cijfers van de pijplijn zijn gebaseerd op de programmeerafspraken.

De blauwe lijn geeft aan waar we zouden moeten staan om de doelstelling van 1,1 TWh per jaar (60% wind ten opzichte van het totale bod van 1,8 TWh per jaar) te behalen. Hierbij is rekening gehouden met de realisatiegraad van de windparken. Rekening houdend met de doorlooptijd van windprojecten wordt het een forse uitdaging om 2030 te halen.

3.5 De verhouding wind:zon

In de RES 1.0 is afgesproken toe te werken naar een verhouding wind 60%: zon 40%. Vanuit het netwerk bekeken, is een verhouding van 80:20 gewenst maar omdat dit niet in balans te krijgen is met de overige hoekpunten van het afwegingskwadrant (ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijk acceptatie en kosten-efficiëntie) is afgesproken te streven naar 60:40. Deze afspraak geldt op regionaal niveau. Dit betekent dat gemeenten ver boven de 60% en ver onder de 60% wind uit mogen komen zolang het netwerk dit aankan, het ruimtelijk passend is en we regionaal aan de afspraak voldoen. Als voorbeeld: Dalfsen lijkt boven de 60% uit te gaan komen, Zwolle eronder. Dit is ook logisch als je kijkt naar de grote hoeveelheid zon op dakprojecten in Zwolle en de fysieke ruimte die Zwolle heeft voor wind. Zolang dit elkaar uit blijft middelen, is dit acceptabel. Goed om hierbij op te merken dat er bestuurlijke overeenstemming over de te leveren bijdrage moet zijn. Door de sterke stijging van de windenergie pijplijn zien we ook een kentering in de wind:zon verhouding. Waar deze eind 2023 stond op 36:64, is deze inmiddels verschoven naar 41:59 (figuur 3.6).

Figuur 3.6 Wind zon verhouding (verhouding tussen het totale bod en optelling van het aandeel gerealiseerd en gewogen pijplijn).

De kentering in de wind:zon verhouding zorgt op lange termijn voor een betere benutting van het elektriciteitsnet. Een windturbine die ongeveer 20 GWh opwekt, heeft een capaciteit nodig van ongeveer 6 MW om aangesloten te worden op het net. Met diezelfde aansluitcapaciteit kan een zonnepark van ongeveer 6 hectare aangelegd worden, welke een kleine 6 GWh aan stroom produceert. Windturbines zijn daarom naar schatting 3,5 keer zo efficiënt voor het elektriciteitsnet. Door te streven naar 60% windenergie is er dus fors minder uitbreidingscapaciteit nodig dan wanneer het RES-bod voornamelijk met zonne-energie op land wordt ingevuld.

3.6 Conclusies

De productie van duurzame elektriciteit met wind en zon in West-Overijssel gaat niet snel genoeg om in 2030 de afgesproken 1,8TWh per jaar te halen. Doordat er duidelijkheid ontstaat over de beleidskaders rondom de ontwikkeling van zonne- en windenergie, verschuift de focus van het maken van beleid naar het realiseren van projecten. Nu de randvoorwaarden zijn geschept voor netefficiënte invulling van het bod, is het noodzakelijk om de uitvoering van windprojecten te versnellen zodat de doelstelling om CO₂ uitstoot te verminderen door de opwek van 1,8 TWh per jaar aan duurzame elektriciteit niet buiten beeld raakt.

4. Leefomgeving

4.1 Algemeen

Duurzaam opgewekte energie is onmisbaar voor het aanpakken van klimaatverandering en heeft direct invloed op onze leefomgeving. Het is een cruciale factor voor zowel prettig wonen en leven als een gezond economisch vestigingsklimaat. Echter, de opwek, de benodigde netinfrastructuur en opslag van duurzame energie vergt aanzienlijke ruimte, die ook nodig is voor andere opgaven in de regio West-Overijssel, zoals nieuwe woonwijken, werklocaties, recreatie- en natuurontwikkeling en infrastructuur. Daarom is het van groot belang om een zorgvuldige afweging te maken tussen alle opgaven en belangen die spelen in de regio West-Overijssel.

4.2 Wat zien we?

Afgelopen periode ontwikkelden zowel het Rijk als de provincie nieuw beleid voor zon op veld en de provincie heeft de afspraken uit RES 1.0 geborgd in provinciaal beleid. Dit beleid, opgenomen in de Omgevingsverordening bepaalt de ruimtelijke mogelijkheden voor zon op veld en wind in de provincie Overijssel. Kort samengevat: voor grootschalig zon op veld geldt dat dit niet meer mogelijk is met enkele uitzonderingen zoals het OER-programma. Voor windprojecten zijn voorkeursgebieden aangewezen (met aanvullend een aantal spelregels vastgelegd in de instructieregel wind). Op verzoek van gemeenten heeft de provincie de mogelijkheid gecreëerd om afspraken te maken over het maximumaantal GWh dat door windenergie in een gemeente wordt opgewekt.

Het wordt steeds duidelijker dat de energietransitie één van de maatschappelijke opgaven is die ruimte vraagt. En ruimte is ook in onze regio schaars. Het ruimtelijke vraagstuk binnen de energietransitie is daarmee niet het vinden van de ruimte op zichzelf, maar het omgaan met al die andere opgaven en belangen. Dat vraagt om het in samenhang wegen van de belangen, zo mogelijk koppelen of combineren van opgaven en het verantwoorden van soms ingrijpende keuzes. Bij het maken van keuzes over locaties voor duurzame opwek en bijbehorende infrastructuur moeten de effecten op de leefomgeving duidelijk in beeld worden gebracht. De provincie heeft een Omgevingseffectrapportage (OER Fase 2a) uitgevoerd ter onderbouwing van haar aangepaste windbeleid. Met deze OER Fase 2a zijn de omgevingsbelangen (milieukwaliteit en gezondheid, energietransitie, natuur, landschap en openbare ruimte) evenwichtig meegenomen in de besluitvorming over het PPE.

Als we kijken naar de afspraken over ruimtelijke kwaliteit in de RES 1.0 kunnen we constateren dat deze deels geborgd zijn in het provinciaal beleid door clustering van grootschalige opwek (wind) binnen voorkeursgebieden en de voorgeschreven clustereis van minimaal vier windturbines in gebieden daarbuiten. Bij de planontwikkeling wordt steeds meer integraal gekeken naar andere gebiedsopgaven en de meest waardevolle gebieden worden steeds ontzien.

Het rijks- en provinciaal beleid heeft een stop gezet op de realisatie van grootschalige zonneparken, dit wordt alleen nog opgepakt in combinatie met het OER-programma (opwek op rijksgronden/langs rijkswegen).

4.3 Conclusies

In de RES 1.0 is aangegeven dat voor de uitvoering van projecten wordt ingezet op afstemming met buurgemeenten en een grensontkennende gebiedsgerichte aanpak op subregionaal niveau. We zien subregionale samenwerking, maar nog niet overal en niet áltijd integraal én gebiedsgericht.

De periode na vaststelling van de RES 1.0 stond in het teken van het doorontwikkelen en uitvoeringsgereed maken van de afspraken (onder meer het aanwijzen van zoekgebieden voor 1 juli 2023 en de voorbereiding van vergunningen voor windontwikkeling). Tegelijkertijd bleef de opgave voor wind achter bij de doelstelling en stond de gewenste verhouding van wind en zon projecten (60:40) in de regio nog meer onder druk. Het nieuwe provinciale windbeleid, inclusief de programmeringsafspraken tussen provincie en gemeenten op wind, hebben de regionale windopgave weer in versnelling gebracht. De provincie heeft de taak om de kwaliteit van het landschap en de leefomgeving te bewaken. Daarvoor heeft de provincie een omgevingseffectrapportage opgesteld, de ruimtelijke inpassingsprincipes vastgelegd in het PPE, een windladder vastgesteld en voorkeursgebieden aangewezen waar landschappelijk gezien wind het beste kan worden ingepast. Het windbeleid is als programma een onderdeel van de Omgevingsvisie waarin de integrale afweging plaatsvindt. De Omgevingseffectrapportage is gebaseerd op het 'Rad van de Leefomgeving', waarin alle aspecten aan de orde komen. Met het vastleggen van de kaders voor wind en zon in de provinciale Omgevingsverordening vervalt de MERplicht voor de RES. De RES vormt namelijk niet langer het éérste kaderstellende beleid op dit onderwerp. Dat is nu het provinciaal beleid.

Ook het project OER (Opwek van Energie op Rijksvastgoed) biedt goede kansen voor onze regio om subregionaal samen te blijven werken. Het is daarbij ook van belang om grensontkennend tussen de RES-regio's te werken.

5. Netwerk

5.1 Beleidsontwikkelingen

In december 2023 is het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) vastgesteld. Daarin geeft het rijk richting aan hoe een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem van de toekomst (2050) vorm gaat krijgen en hoe iedereen vanuit zijn eigen rol hieraan kan bijdragen.

Aansluitend op het NPE maken provincies de vertaalslag naar een provinciale Energievisie, waarin vanuit de kaders van het NPE wordt gekeken naar de ontwikkelrichting van het regionale energiesysteem. De provincie is eind 2023 gestart met het opstellen van een provinciale Energievisie.

Om te komen tot een gedragen en integrale visie worden werksessies georganiseerd voor o.a. overheden, maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven. De bestuurders van beide RES-regio's worden ter consultatie meegenomen en ook in de Energyboard worden tussenproducten en voortgang besproken. De Overijsselse energievisie zal eind 2024 ter consultatie voorliggen in GS en de colleges van B&W. In februari 2025 zal de Energievisie voor besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

In december 2022 is het Landelijke Actieprogramma Netcongestie (LAN) aangeboden aan de Tweede Kamer. Dit actieprogramma kijkt breed naar landelijke en regionale oplossingen voor netcongestie en is, onder leiding van speciaal coördinator Ben Voorhorst, gezamenlijk opgesteld door netbeheerders, ACM, medeoverheden, het Rijk en marktpartijen. Met het actieplan willen de betrokken partijen aan meerdere knoppen tegelijk draaien om de problemen met het volle stroomnet zoveel mogelijk te beperken en voorkomen. Het programma richt zich op drie sporen: sneller bouwen, beter benutten en sterker sturen. In januari 2024 is vervolgens het Landelijke Actieprogramma Netcongestie Laagspanning (LAN LS) aangeboden aan de Tweede Kamer. Dit actieprogramma is op een soortgelijke wijze tot stand gekomen als het LAN, maar met een focus op het laagspanningsnet. Beide actieprogramma's zijn inmiddels samengevoegd en vatten alle acties samen die ten doel hebben om netcongestie te mitigeren, voorkomen en oplossen.

5.2 Stand van zaken elektriciteitsnetwerk

Momenteel kent het hele gebied van RES West-Overijssel transportschaarste voor zowel invoeding als afname van elektriciteit. Dit heeft impact op zowel duurzame opwekambities alsook op economische ambities van gemeenten. De elektriciteitsinfrastructuur is een randvoorwaarde voor het realiseren van opwek van energie met zon- en windprojecten en is daarom niet voor niets opgenomen als hoekpunt 'Maatschappelijke Kostenefficiëntie' van het afwegingskwadrant. Het aanleggen van infrastructuur kost namelijk veel geld en, niet minder belangrijk, legt ook een groot beslag op de fysieke ruimte en vraagt veel inzet (mens en middelen). Daarnaast kunnen sommige stations onvoldoende of niet worden uitgebreid door bestaande beperkingen, bijvoorbeeld beschikbare fysieke ruimte in boven- en/of ondergrond. Het werken aan systeemefficiëntie helpt niet alleen om het RES-bod haalbaar te maken, maar draagt ook bij aan het behoud van een betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem en draagt bij aan de realiseerbaarheid van de RES-doelstellingen.

Verhouding wind:zon

In de RES-regio West-Overijssel is nog veel winst te behalen op het gebied van systeemefficiëntie. Eén van de factoren met grote invloed op systeemefficiëntie is de verhouding tussen wind en zon (zie voorbeeld). De verhouding wind:zon in opgewekte energie is op dit moment 41:59%. Met het nieuwe wind- en zonbeleid van de provincie en de gemaakte programmeringsafspraken over opwek van windenergie zal de verhouding wind:zon in de nabije toekomst sneller naar de gewenste 60:40 gaan.

Het is, mede gezien het gegeven dat realisatie van grote windprojecten en netuitbreidingen beiden een gelijksoortige doorlooptijd hebben, belangrijk deze goed op elkaar af te stemmen. Ondanks de netcongestie is het dus belangrijk tempo te maken met realisatie van windprojecten.

De opwek van energie met inzet van zon op dak is niet te reguleren en zal, ondanks alle goede intenties de verhouding mogelijk enigszins 'negatief' beïnvloeden.

Voorbeeldberekening wind vs. zon

Een windmolen van 5 MW met 3.500 vollasturen (tijdsduur op vol vermogen gedraaid) levert gemiddeld 17.500 MWh per jaar. Voor een zonneweide van 5 MW met 1.000 vollasturen geldt dat deze in één jaar $5 \times 1.000 = 5.000$ MWh opwekt. Een windturbine wekt dus 3x meer energie dan een zonneweide met hetzelfde aangesloten vermogen. Het vermogen bepaalt ook hoeveel netcapaciteit het initiatief gebruikt.

Netcongestie kent verschillende oorzaken. Zo kan er netcongestie ontstaan op midden- en hoogspanningsniveau op lokaal niveau, of netcongestie op hoogspanningsniveau, op regionaal- of zelfs landelijk- of internationaal niveau. Doordat de netniveaus met elkaar in verbinding staan, betekent dit dat het ook kan voorkomen dat er door ontwikkelingen buiten de regio netcongestie ontstaat op het hoogspanningsnet die ook van invloed is op onze eigen regio. In dergelijke gevallen zijn netuitbreidingen op het lokale net dan ook geen oplossing voor netcongestie.

In de RES-regio West-Overijssel geldt er op dit moment vooral schaarste op het hoogspanningsnet van TenneT. TenneT is bezig met een congestiemanagementonderzoek waarmee wordt gezocht naar marktpartijen die tegen een vergoeding flexibiliteit willen bieden om zo netcapaciteit vrij te maken.

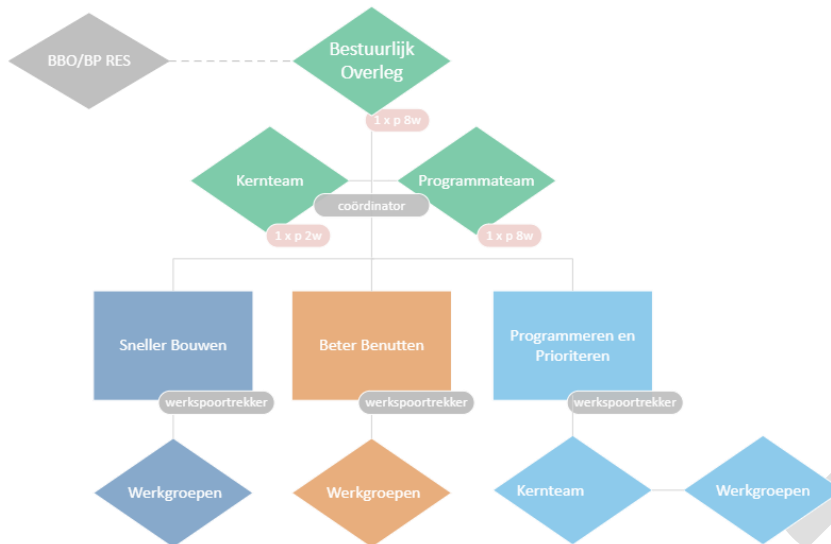
5.3 Bijdrage RES aan programmering regionale energiesysteem

Van SNIP naar Energyboard

De provincie heeft de regierol op het programmeren van het energiesysteem. Zij heeft bij de start van de RES het initiatief genomen om met de betrokken partijen zoals de netbeheerder(s) en vertegenwoordigers van de twee Overijsselse RES-regio's het SNIP-overleg te starten: Samen Naar Integraal Programmeren. Met de publicatie van het LAN werd de behoefte uitgesproken om regionale Energyboards op te richten voor regionale afstemming rondom thema's uit het LAN, waaronder het programmeren. Hiermee ontstond een natuurlijk moment om het SNIP door te ontwikkelen tot een Energyboard (mei 2024). De Overijsselse Energyboard heeft als doel het sneller realiseren van nieuwe energie-infrastructuur, het beter benutten van bestaande en nieuwe energie-infrastructuur en het programmeren en prioriteren van investeringen in het energiesysteem.

De Energyboard bestaat uit een bestuurlijk overleg en een werkorganisatie. De werkorganisatie kent drie sporen: 'sneller realiseren', 'beter benutten' en 'integraal programmeren'. Deze opzet sluit aan bij de thema's zoals benoemd in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie. De organisatiestructuur staat, de werkgroepen worden nog verder gevuld. Komende tijd wordt hiermee ervaring opgedaan en geëvalueerd.

Aan de werksporen kunnen gemeenten zelf kiezen om deel te nemen. In het kernteam zal de RES worden vertegenwoordigd middels een RES-kernteamlid (trekker werkgroep Netwerk). De partners uit West-Overijssel zijn op bestuurlijk niveau vertegenwoordigd door deelname van twee bestuurders uit het Bestuurlijk Platform aan de Energyboard.

Figuur 5.1 Organisatie Energyboard

Extra middelen voor inzet fte t.b.v. netwerkvraagstukken

Het Rijk heeft in het voorjaar aangegeven in september extra middelen uit te keren aan de RES-regio's voor inzet van 3 fte per regio om gemeenten te ondersteunen bij het gezamenlijk oplossen van regionale netwerkvraagstukken en het bijdragen aan de Energyboard, de pMIEK, de provinciale en lokale energievisies en meer. Het BPF heeft voor de zomer besloten deze fte's in te zetten op o.a. de regionale werkgroepen van de Energyboard, de pMIEK en de provinciale Energievisie en op de bemensing van de RES-werkgroep Netwerk.

Netimpactanalyse verwerkt in de pMIEK 1.0

De projecten en initiatieven die door alle gemeenten zijn aangeleverd t.b.v. de monitor, zijn de basis geweest voor de netimpactanalyse van de regionale netbeheerders (peildatum 2 maart 2023). De uitkomsten en inzichten van deze analyse zijn door de provincie gebruikt om te komen tot een advies met betrekking tot een prioriteringsvolgorde in de uitbreidingsinvesteringen van netbeheerders en vastgelegd in het pMIEK (provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat). Aan de basis voor de prioritering ligt het afwegingskader dat door Provinciale Staten is vastgesteld ten behoeve van de pMIEK 1.0.

In de SNIP-samenwerking is het afwegingskader (zie figuur 5.2) in 2023 besproken en toegelicht. Na vaststelling door Provinciale Staten is het aan alle gemeenten en netbeheerders toegestuurd ter informatie.

- a. oplossing voor knelpunten voor elektriciteitsvraag en aanbod:
  - i. **hoogste** prioriteit hebben de uitbreidingen die een knelpunt oplossen aan zowel de afname- als de invoedingskant;
  - ii. **tweede** prioriteit gaat naar stations waar alleen afname het knelpunt veroorzaakt;
  - iii. **laagste** prioriteit naar stations waar alleen de invoeding het knelpunt veroorzaakt.
- b. maatschappelijke meerwaarde:
  - i. afname: investeringen die het meest bijdragen aan de realisatie van provinciale doelen (zoals woningbouwopgave, verduurzaming, economie);
  - ii. invoeding: gecombineerd wind-PV gaat voor wind gaat voor PV en hoeveelheid duurzame energie die kan worden opgewekt.
- c. Finale beoordeling en waar nodig correctie van resultaat stap 1 en 2

Figuur 5.2 Afwegingskader pMIEK Overijssel

De door de netbeheerders voorziene investeringen die nodig zijn om voldoende netcapaciteit te realiseren voor de (toekomstige) ontwikkelingen, zijn middels het afwegingskader voor het pMIEK 1.0 op volgorde van maatschappelijke prioriteit gezet volgens vier categorieën variërend van 'hoogste prioriteit' tot 'geen prioriteit'.

Het pMIEK is een terugkerend product dat meeloopt met de cyclus van investeringsplannen van de netbeheerders. Ten behoeve van de investeringsplanronde van 2026 is de provincie inmiddels gestart met het opstellen van de pMIEK 2.0.

5.4 Impact van pMIEK voor de RES

Het pMIEK heeft op de korte termijn weinig invloed, omdat netbeheerders voor de korte termijn meestal al onomkeerbare investeringsbeslissingen hebben genomen over stationsuitbreidingen of nieuw te bouwen stations. Voor de langere termijn kan het pMIEK invloed hebben op de volgorde en locaties waarop netcapaciteit wordt uitgebreid. Dit kan van invloed zijn op RES-doelstellingen, doordat de realisatie van duurzame opwekambities niet aansluiten bij de tijdigheid van investeringen. De effecten zullen echter per locatie verschillen.

Volgens de in februari 2023 uitgevoerde netimpactanalyse van de regionale netbeheerders, kunnen bijna alle knelpunten die in de weg staan van de realisatie van het RES 1.0-bod opgelost worden voor 2030. In de integrale netimpactanalyse keken netbeheerders niet enkel naar de invoeding van elektriciteit vanuit duurzame opwek, maar ook naar de vraagontwikkeling van elektriciteit voor verschillende sectoren. Daarmee werd ook duidelijk dat er naast knelpunten veroorzaakt door invoeding van duurzame elektriciteit er ook knelpunten ontstaan omdat er op sommige stations meer elektriciteit wordt gevraagd dan dat er getransporteerd of gedistribueerd kan worden. Deze knelpunten behoeven ook uitbreidingen, maar bieden daarmee ook extra kansen voor het aansluiten van duurzame energieopwekkingsprojecten.

Voor pMIEK 2.0 is het daarom van belang de data van de RES (invoeding) te bundelen met de vraagontwikkeling (bedrijven, woningbouw, etc.). Hiervoor is het van belang dat binnen de huidige netwerkorganisatie rondom energie (RES/NEO/etc.) ook medewerkers RO en economie betrokken worden.

5.5 Netcongestie op laagspanning: de Buurtaanpak

Naast netcongestie op hoogspanning ontstaat er in toenemende mate ook netcongestie op laagspanning. Dit heeft een grote invloed op bewoners en bedrijven met een kleinverbruikaansluiting. Gevolgen van netcongestie op laagspanning zijn onder andere uitvallende zonnepanelen, uitvallende warmtepompen, knipperende lampen en stroomuitvallen op straat en/of buurtniveau.

Om deze soort congestie het hoofd te kunnen bieden, zijn netbeheerders begonnen met een proactieve aanpak voor laag- en middenspanning. Deze aanpak kenmerkt zich door: 1) er wordt in een keer een gehele buurt verzwaard, inclusief delen van buurten die nog niet te maken hebben met netcongestie; 2) het werkpakket wordt middels een geautomatiseerd proces berekend en bepaald en voor de eerste twee jaar vastgezet (aan de basis van deze berekening liggen prognoses waar ook gemeentelijke informatie in is verwerkt; 3) de aannemers krijgen een grotere en bredere rol in het proces. Het doel van de buurtaanpak is om een versnelling te bewerkstelligen in het werkpakket van de netbeheerders op het laag- en middenspanningsniveau. Hiermee wordt geprobeerd om problemen bij bewoners en bedrijven zoveel mogelijk te mitigeren en zelfs te voorkomen.

Gemeenten spelen een belangrijk rol bij de uitvoering van de buurtaanpak. De aanpak vraagt om een intensieve samenwerking en in grote mate ook om standaardisatie van processen, werkwijzen en verantwoordelijkheden. Door in een gezamenlijk voortraject goede afspraken te maken op gemeenteniveau bijvoorbeeld over vergunningstrajecten en het aanwijzen van locaties voor nieuwe transformatorstations, wordt getracht om in de uitvoering een grote versnelling te realiseren.

5.6 Conclusies

Er is nog winst te behalen met betrekking tot het hoekpunt 'Maatschappelijke Kostenefficiëntie', zodat er maximaal gebruik gemaakt kan worden van bestaande en toekomstige netcapaciteit en meer ontwikkelingen gefaciliteerd kunnen worden. Met de programmeringsafspraken voor windprojecten komt de verhouding wind:zon van 60:40 sneller in beeld, wat hier een grote bijdrage aan levert.

In grote delen van West-Overijssel kunnen maatregelen voor systeemefficiëntie de haalbaarheid en betaalbaarheid van het RES-bod vergroten. Gemeenten en provincie spelen hier een belangrijke rol in. De noodzaak om alle energetische opgaven goed aan elkaar te koppelen is evident en vraagt om verbreding van de aanpak. Zo dienen opgaven als duurzaamheid, economie, woningbouw, energie en ruimtelijke ordening vanuit een integrale aanpak uitgewerkt te worden.

De extra middelen vanuit het Rijk voor inzet van extra capaciteit rondom thema's als de Energyboard, netcapaciteit en programmeren, helpen hierbij. Prioriteren en programmeren van uitbreidingen op het elektriciteitsnetwerk heeft middels de Energyboard, pMIEK en de provinciale Energievisie (in wording) een plek gekregen binnen de provincie en bij de RES en blijft een belangrijk thema.

Tenslotte spelen decentrale overheden een rol bij het versnellen van realisatie van de benodigde uitbreidingen en verzwaringen van de elektriciteitsinfrastructuur, door ruimte beschikbaar te stellen en/of RO-procedures rondom uitbreidingen te versnellen. De buurtaanpak Enexis levert daar een belangrijke bijdrage aan.

6. Warmte (Regionale Strategie Warmte)

6.1 Warmte als thema in de RES

Het thema warmte krijgt in regionaal verband een plek in de Regionale Structuur Warmte (hierna:RSW), als integraal onderdeel van de RES. Bij totstandkoming van de concept-RSW lag de focus op het vormen van een beeld van de regionale warmteopgave in West-Overijssel. Dit beeld vormde de bouwsteen (incl. relevante data) voor de uitwerking van de RSW in de RES 1.0. Met als resultaat een vertaling van het regionale beeld naar bestuurlijke afspraken in de RES 1.0 voor het thema warmte.

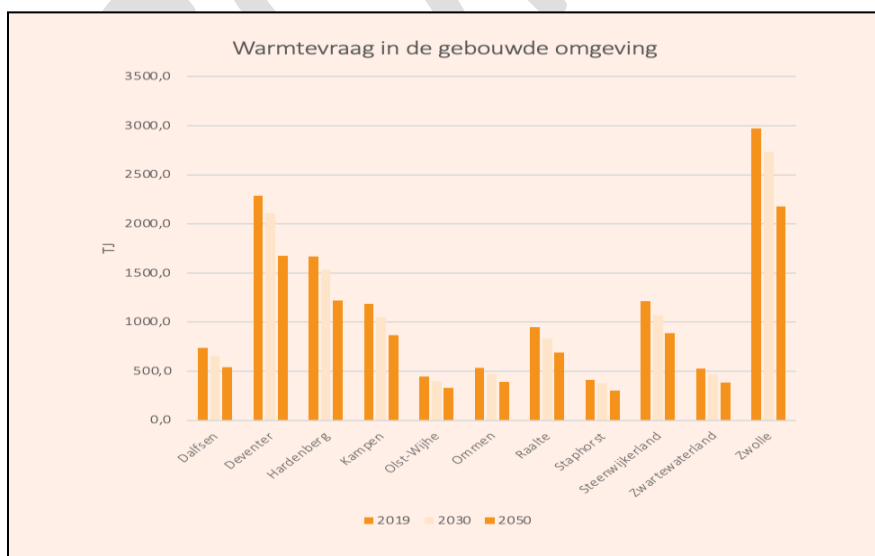
In aanloop naar de RES 2.0 is het beeld voor warmte geactualiseerd en zijn nieuwe ontwikkelingen opgepakt, van waaruit nieuwe thema's en afspraken zijn gevormd die een plek krijgen in het Uitvoeringsprogramma 2024-2025.

De warmtetransitieopgave heeft een opmars gemaakt afgelopen periode, van het 'ondergeschoven kindje' in de beginfase van de RES naar een steeds groter wordend thema op diverse tafels (denk aan aanpak gebouwde omgeving, afstemming met elektriciteitsnetwerk/netcongestie opgave, beter zicht op warmteoplossingen inclusief benodigd gemeentelijk instrumentarium voor uitvoering). Gemeenten hebben de regie op de warmtetransitie opgave en ervaren de 'grootseheid' van die opgave in de uitvoering daarvan. De lokale transitievisies warmte die uiterlijk 2021 zijn opgesteld, moeten gaan verkleuren tot gemeentelijke warmteprogramma's, met meer bindende afspraken als het gaat om het aardgasvrij maken van bestaande woningen en overige gebouwen. Uiterlijk in 2026 heeft iedere gemeente dit warmteprogramma gereed en integraal afgestemd op andere opgaven binnen de energietransitie.

6.2 Actualisatie beeld regionale warmteopgave

Hoe ziet de warmtevraag in de gebouwde omgeving eruit?

Op basis van de lokale data zien we nog altijd een reductie van de warmtevraag van minimaal 27% in regio West-Overijssel tot 2050. Dit is inclusief de voorziene groei van de woningvoorraad. Wanneer de voortgang op deze reductie stagneert (door onvoorziene omstandigheden) komt de warmtevraag in 2050 hoger uit (zie figuur 6.1). Binnen de regio zien we verschillen tussen gemeenten als het gaat om verwachte reductie van de warmtevraag, dit is met name ingegeven door het verschil in omvang van de gebouwde omgeving.

Figuur 6.1 Warmtevraag gebouwde omgeving West-Overijssel (schaal 2019-2030-2050)

Hoe ziet het (lokale) warmteaanbod eruit?

Alle gemeenten binnen de regio hebben in de Transitievisie Warmte opgenomen welke warmteoplossingen worden voorzien voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Onderstaande tabel (zie figuur 6.2) brengt de voorziene inzet van warmtebronnen voor warmteoplossingen per gemeente in beeld, op basis van deze transitievisies warmte.

	Geothermie	Restwarmte	Groengas	TEO	TEA	Hybride	All-electric
Dalfsen			X		X	X	X
Deventer	?		X	X	X	X	X
Hardenberg		X	X	X		X	X
Kampen			X			X	X
Olst-Wijhe			X	X	X	X	X
Ommen			X	X	X	X	X
Raalte			X			X	X
Staphorst			X			X	X
Steenwijkerland			X		X	X	X
Zwartewaterland			X	X		X	X
Zwolle	X		X	X		X	X

Figuur 6.2 Overzicht warmteoplossingen (voortdurend in ontwikkeling)

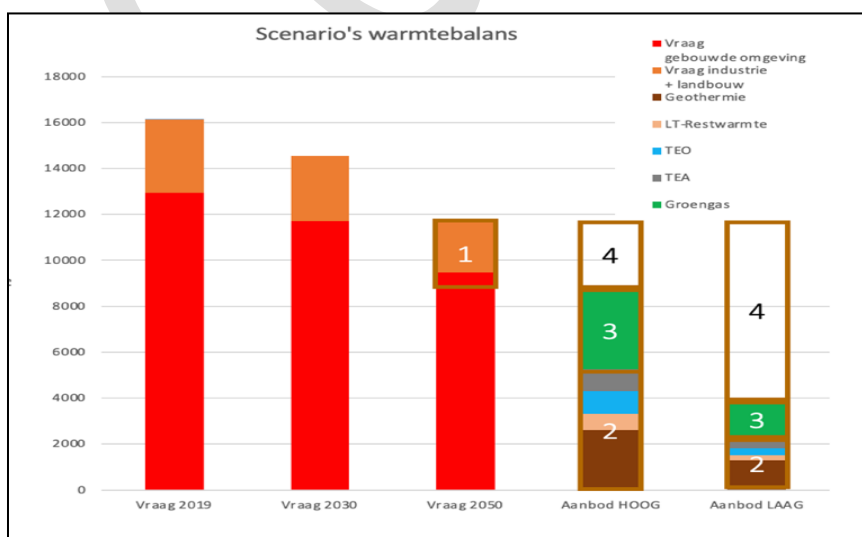
De situatie in West-Overijssel leent zich niet voor warmteoplossingen die gebruikmaken van een restwarmtebron of van geothermiebronnen. Het overgrote deel van de warmteoplossingen valt terug op een lokale warmtebron. We zien hier een focus op inzet van groen gas of volledige elektrificering van de warmtevraag (all-electric, met soms hybride als ‘tussenoplossing’). Op regionale schaal is dan ook geen sprake van een warmteverdelingsvraagstuk, zoals in andere RES-regio’s wel het geval is (denk aan bovenlokale warmtevraag rond inzet grootschalige warmtebron als Twence).

Wat betekent dit voor de regionale warmtebalans in West-Overijssel?

Opnieuw is een match gemaakt tussen de toekomstige warmtevraag in de gebouwde omgeving en de beoogde inzet van beschikbaar warmteaanbod. Twee scenario’s zijn in beeld gebracht:

- Scenario dat uitgaat van een maximale benutting van warmtebronnen (hoog).
- Scenario dat uitgaat van een realistische benutting van warmtebronnen (laag).

Uit beide scenario’s wordt in onderstaand diagram (zie figuur 6.3) duidelijk dat er vooralsnog geen volledige match is te bereiken tussen vraag en aanbod van warmte (lees: transparante deel staafdiagram in hoog/laag scenario).

Figuur 6.3 Scenario's warmtebalans

We zien als regio vier knoppen om aan te draaien om de regionale warmtebalans te optimaliseren:

1. Meer besparing realiseren (de vraag is wel of dit realistisch is t.o.v. huidige doelstellingen?).
2. Aanleg van (klein) collectieve warmtenetten, om basislast af te dekken.
3. Maximaal inzetten op hernieuwbare gassen.
4. Duurzame elektrificatie van de resterende warmtevraag door aanvullende opwek te realiseren.

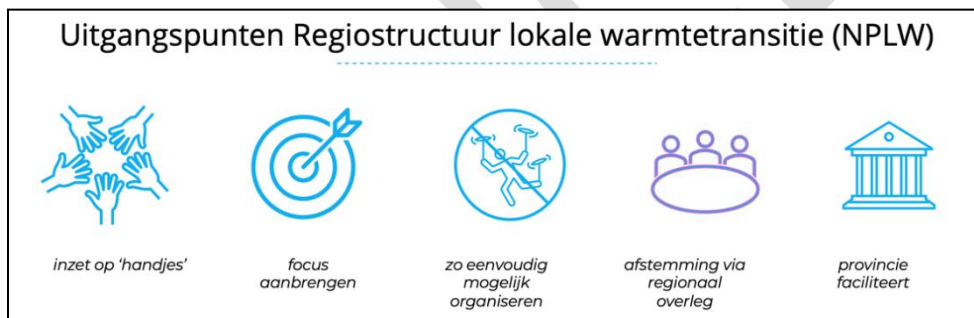
6.3 Overige ontwikkelingen op het thema Warmte

Ondersteuning van de lokale warmtetransitie via regiostructuur lokale warmtetransitie (NPLW)

In 2023 is het Nationaal Programma Lokale Warmte (NPLW) van start gegaan (lees: integratie Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) en het Expertise Centrum Warmte (ECW)). Het NPLW ondersteunt gemeenten in hun rol als regisseur van de warmtetransitie. Omdat de keuzes voor een duurzame vervanging van aardgas direct raakt aan de energievraag, werken NPRES en NPLW nauw samen. De indeling van de NPRES-regio's vormde dan ook de basis van de NPLW-regio's, waar regiocoördinatoren samenwerken aan de warmtetransitie in afstemming met de RES.

Bij de inrichting van het NPLW is door gemeenten nadrukkelijk aangegeven dat voor de uitvoering van de warmtetransitie extra gemeentelijke uitvoeringscapaciteit benodigd is. Het NPLW ondersteunt gemeenten niet alleen landelijk, maar ook vanuit een regionale structuur, gelijk aan de huidige RES-regio's. De 'SPUK regionale structuur NPLW' regelt de financiële verdeling binnen die regionale structuur. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 is jaarlijks een uitkering beschikbaar voor de RES-regio voor uitvoerende capaciteit. In 2023 is een eerste SPUK-aanvraag door de regio ingediend (en ook toegekend).

De regio hanteert voor de inzet van deze SPUK-gelden de uitgangspunten zoals in figuur 6.4 weergegeven.

Figuur 6.4 Uitgangspunten

In 2024 focust de regio West-Overijssel zich op drie inhoudelijke thema's, waarvoor inmiddels projecten zijn opgestart. Ook is een longlist aan thema's beschikbaar, op basis waarvan nieuwe projecten kunnen opstarten. In Q4 moet de aanvraag voor de SPUK-middelen voor het jaar 2025 zijn aangevraagd.

Focus op drie inhoudelijke thema's	
1. Natuurvriendelijk isoleren	<i>Begeleiden proces (pre-)SMP en gebiedsontheffing bij gemeenten. Waar mogelijk gezamenlijk optrekken.</i>
2. Opleidingsaanbod energievakmensen	<i>Frequent en kwalitatief (bij)scholingsaanbod voor energiecoaches, fixers, adviseurs. Schaalvoordelen en uniformiteit.</i>
3. Lokale kleine warmtenetten	<i>Zorgen voor versnelling van lokale projecten. Inzet expertise op gebied van techniek, financiering en participatie.</i>

Thema's die op dit moment op de longlist (niet uitputtend) staan zijn:

- Versnelling isolatieaanpak.
- Monitoring lokale warmtetransitie.
- Regionale VVE-aanpak.
- Contingentenaanpak monumenten.
- Versnellen Aanpak Maatschappelijk vastgoed.

Eerste bestuurlijk Doe-atelier Warmte in West-Overijssel

Naast de start met de SPUK NPLW organiseerde de regio West-Overijssel in maart 2024 samen met het NPLW het eerste bestuurlijke Doe-atelier warmte. Het atelier richtte zich op de rol van bestuurders en hun regie in de uitdagingen bij de warmtetransitie. De sessie gaf inzicht in de voortgang van de warmtetransitie op regionaal niveau, inclusief de daarmee samenhangende problemen rond netcongestie, bronnen, warmtenetten, warmtepompen en isolatie.

Dit atelier leidde tot volgende inzichten en afspraken:

- De lokale warmtetransitie wordt vast onderdeel van de agenda tijdens de RES-bijeenkomsten.
- Helder krijgen wat de rol van hernieuwbaar gas is in de lokale warmtetransitie.
- Nadenken over provinciale koepelorganisatie op het gebied van warmtenetten (warmtebedrijf) en wat dit vraagt van gemeenten in het warmteprogramma.
- Individuele aanpak en netcongestie goed op elkaar afstemmen.

Richting NPLW en NP RES / anderen is door bestuurders meegegeven:

- Organiseer een doe-atelier over hernieuwbaar gas, in aanwezigheid van EZK. Er is behoefte aan handelingsperspectief.
- Kom met een narratief voor inwoners en raadsleden op het thema warmte.
- Goed initiatief om een schrijfsessie te organiseren voor het maken van een warmteprogramma (WP).
- Neem de integrale aanpak mee in de handreiking warmteprogramma.
- Zorg voor goede afstemming op het proces Missie 2026. Voorkom overlap op verschillende tafels

6.3 Conclusies Warmte

Afgelopen periode is het beeld voor warmte in de regio West-Overijssel geactualiseerd en zijn nieuwe ontwikkelingen opgepakt die voortvloeien uit het Nationaal Programma Lokale Warmte (NPLW). We hebben op basis van deze actualisatie als regio mogelijkheden in beeld gebracht om de regionale warmtebalans te optimaliseren. Daarbij gaat het om het realiseren van (nog) meer energiebesparing in de gebouwde omgeving, aanleggen van (kleine) collectieve warmtenetten, maximaal inzetten op hernieuwbare gassen en ten slotte de duurzame elektrificatie van de resterende warmtevraag (door aanvullende opwek te realiseren). In het verlengde hiervan is in de regio gestart met de uitvoering van 3 NPLW-projecten gericht op natuurvriendelijk isoleren, opleidingsaanbod voor vakmensen en kleine collectieve warmtenetten.

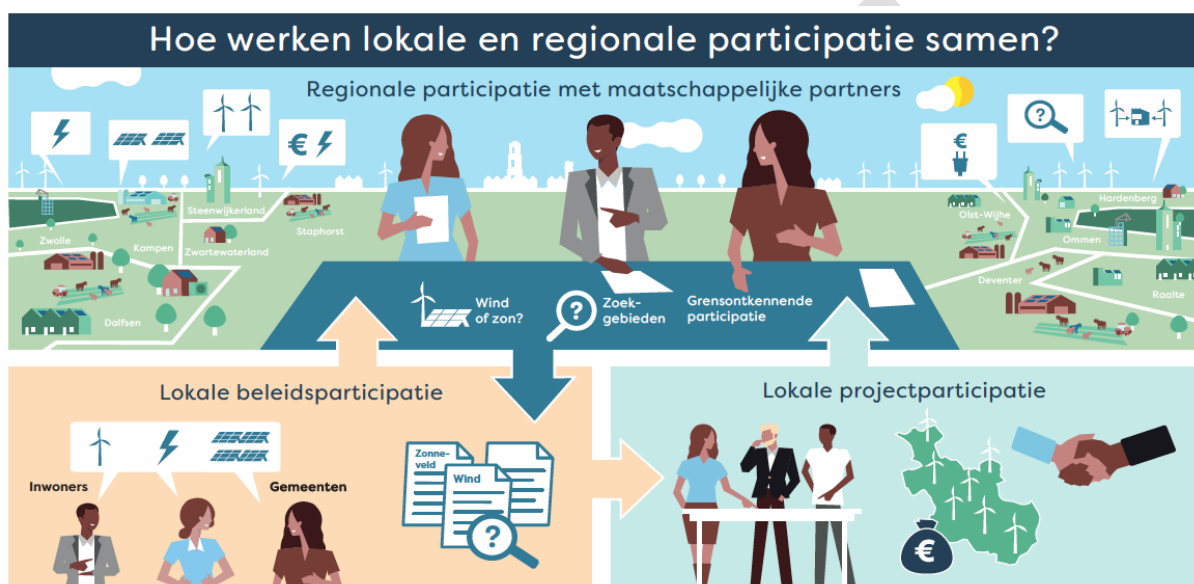

7. Participatie

7.1 Voortgang participatie

Algemeen

De energietransitie heeft impact op de directe leefomgeving van iedereen: onze omgeving gaat veranderen. Daarom is het belangrijk dat iedereen begrijpt waarom deze energietransitie noodzakelijk is. Door zoveel mogelijk mensen te betrekken bij die energietransitie, werken we aan maatschappelijke acceptatie. Er zijn verschillende vormen om mensen te betrekken: tijdens het maken van beleidskeuzes (procesparticipatie), maar ook tijdens de uitvoering van het project (projectparticipatie). In die laatste fase zijn het realiseren van eigenaarschap, de verdeling van de lusten en de lasten en invloed en/of zeggenschap belangrijk.

Figuur 7.1 Participatiekader RES West-Overijssel

In West-Overijssel is ervoor gekozen om de procesparticipatie op de RES zo laag mogelijk neer te leggen. Dat wil zeggen bij de gemeenten. Nieuw windbeleid van de provincie is mogelijk aanleiding om hierover andere afspraken te maken. Ook is er op RES-niveau een Adviesgroep bestaande uit regionale maatschappelijke partners (waaronder de energiecoöperaties) en vindt er kennisdeling plaats tussen gemeenten via het provinciale programma NEO.

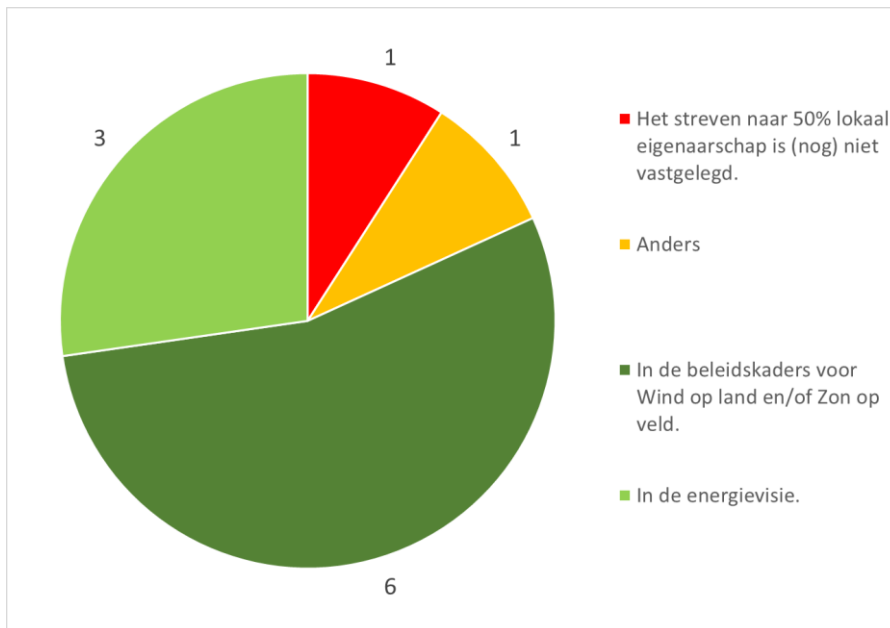
7.2 Lokaal eigendom

Stand van zaken beleid lokaal eigendom

De RES-regio West-Overijssel heeft als doelstelling dat minimaal 50% van de projecten voor grootschalige opwek in lokaal eigendom ontwikkeld worden. Lokaal eigendom is belangrijk om voldoende maatschappelijke acceptatie te realiseren voor de totstandkoming van grootschalige zonneparken en windmolens. De ambities van enkele gemeenten gaan verder dan in de RES 1.0 is opgenomen, soms met een streven naar 100% lokaal eigendom. De revenuen in de lokale gemeenschap houden en zeggenschap voor inwoners, zijn voor West-Overijssel belangrijke onderdelen van dat lokaal eigendom die in energieprojecten goed geborgd moeten zijn.

Beleidsmatig is de verankering van de afspraak rondom lokaal eigendom goed onderweg. Veel gemeenten hebben lokaal eigendom in beleid verankerd. Ook de provincie heeft lokaal eigendom geborgd in haar beleid. Bij windprojecten is de provincie veelal het bevoegd gezag. Ook de provincie werkt aan het verder borgen van lokaal eigendom in haar beleid en uitvoeringskaders. Wel is het beleid en jurisprudentie op dit onderwerp voortdurend aan verandering (en toetsing door rechters) onderhevig.

Kennisuitwisseling over zowel het beleidsmatig verankeren van lokaal eigendom als het vormgeven van projecten met lokaal eigendom blijft daarom nodig. Daarnaast zien we dat het door de provincie ontwikkelde instrumentarium LEI-F (Lokale Energie Initiatieven – Financiering) lokale initiatieven in staat stelt om vorm te geven aan projecten met lokaal eigendom. Helaas heeft de afgelopen periode dit instrument stilgelegen. Door de grote vraag is het nodig geweest om opnieuw naar de kaders te kijken. De verwachting is dat er in het najaar meer duidelijkheid ontstaat over het instrument LEI-F. Gemeenten zijn vaak nog zoekend welk instrumentarium zij zelf aanvullend in kunnen zetten op dit onderwerp en hoever zij hierin willen gaan. De gedachtevorming rond lokaal eigendom in de warmteketen staat nog in de kinderschoenen. Het verdient aanbeveling ook hier komende periode aandacht aan te besteden.

Figuur 7.2 Beleidsmatige verankering lokaal eigendom

Voortgang realisatie 50% lokaal eigendom

In de RES-regio wordt veel aandacht besteed aan lokaal eigendom en dit is dan ook verankerd in beleid. Daarmee zien we ook dat nieuwere wind- en zonprojecten vaak een aanzienlijk deel lokaal eigendom bevatten. Sterker, bij met name windprojecten zien we ook een veel hoger percentage dan 50% per project. Ook projecten met 100% lokaal eigendom zijn ondertussen gerealiseerd of zitten in de pijplijn. Met name bij zonneparken ervaren veel gemeenten nog knelpunten als het om realisatie van lokaal eigendom gaat. Deze plannen zaten vaak al in procedure voordat beleidskaders lokaal eigendom vastgesteld waren. In de volgende Tussenstand kunnen we het percentage lokaal eigendom per opwekbron (wind, zon op veld & zon op dak) scherper laten zien.

7.3 Rol energiecoöperaties

In praktisch alle gemeenten in onze RES-regio zijn energiecoöperaties actief. In veel gemeenten wordt er goed samengewerkt tussen deze energiecoöperaties en de gemeenten om samen tot de meest optimale invulling van projecten te komen. Hiervoor zijn diverse ondersteuningsfaciliteiten opgericht vanuit gemeenten en de provincie. Een voorbeeld hiervan is de eerdergenoemde LEI-F en de financieringsfaciliteiten die het Energiefonds Overijssel (EFO) biedt.

De energiecoöperaties die vooroplopen bij het realiseren van grootschalige energieprojecten hebben een werkgroep geformeerd die de RES van adviezen voorziet. De voorzitter van deze werkgroep heeft zitting in de adviesgroep van de RES en de besturen van de energiecoöperaties worden regelmatig betrokken bij bijeenkomsten van de RES.

7.4 Communicatie

In lijn met de landelijke berichtgeving en communicatie vanuit de NP RES vertellen wij vanuit de RES West-Overijssel het regionale verhaal over de energietransitie waarbij we vooral ingaan op realisatie van 1,8 TWh per jaar aan hernieuwbare energie met zon en wind en de rol van het elektriciteitsnetwerk daarin. Dat doen we door eenduidige communicatie naar inwoners en ondernemers te stimuleren en te faciliteren. We zetten daarbij in op heldere uitleg over het waarom van zon en wind. Daarin trekken we gezamenlijk op met de communicatieadviseurs van de elf gemeenten van West-Overijssel, de provincie en de waterschappen. We hebben daarvoor onder andere een Communicatie Platform RES West-Overijssel opgezet. Dit Platform komt regelmatig bij elkaar en heeft de intentie om elkaar te informeren, kennis te delen en te inspireren en door interessante cases in te brengen elkaar handvatten te bieden waarbij wordt ingezoomd op onderliggende thema's als participatie, polarisatie en 'fake news'. Dit verloopt moeizaam.

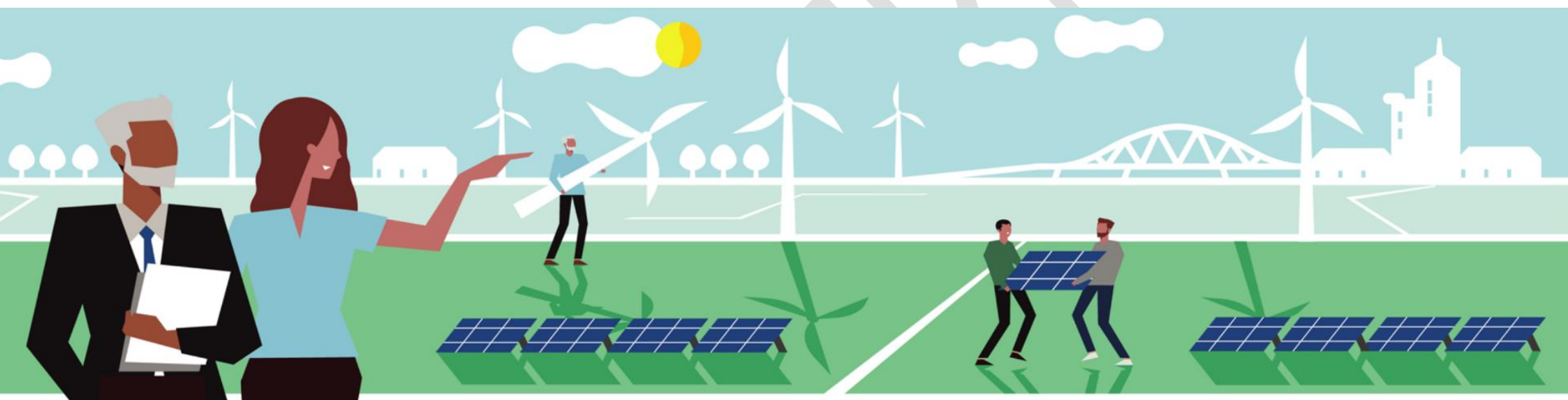
7.5 Conclusies

Doordat de procesparticipatie voor bijvoorbeeld zoekgebieden en beleidskaders bij gemeenten en provincie ligt, is het moeilijk om op RES-niveau uitspraken te doen over de effectiviteit van de participatie. Wel zien we dat in alle gemeenten de inwoners uitgebreid betrokken zijn en worden bij de beleidsvorming. Lokaal eigendom speelt daar een belangrijke rol bij. Lokaal eigendom is een belangrijke ambitie en randvoorwaarde in West-Overijssel. Bijna alle gemeenten hebben hier beleid op geformuleerd en er wordt actief op gestuurd bij projecten.

Bij nieuwere projecten is lokaal eigendom bijna altijd goed geregeld. Met name bij de grootschalige windprojecten wordt een hoog percentage lokaal eigendom gerealiseerd. Bij de zonneparken zien we dat een aantal plannen al in procedure waren voordat de beleidsregels rondom lokaal eigendom vigerend waren waardoor dit niet op alle plekken te realiseren blijkt. West-Overijssel ligt op dit onderwerp op schema.

Samen naar een Agenda Energietransitie West-Overijssel

Uitvoeringsprogramma 2024-2025

Versie september 2024

Voorwoord

pm

CONCEPT

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	pagina 5
1.1	Een nieuwe fase van samenwerking in de RES W-O	
1.2	Ambities uitvoeren in een hernieuwde samenwerking	
1.3	Tussenfase: Uitvoeringsprogramma als opmaat naar de Agenda Energietransitie West-Overijssel	
1.4	Wat vindt u in dit Uitvoeringsprogramma?	
Hoofdstuk 2	Regionaal samenwerken op de Energietransitie	pagina 7
2.1	Nieuwe ontwikkelingen leiden tot veranderingen in de samenwerking	
2.2	De RES W-O en haar omgeving	
2.3	Van RES-tafel naar Energietafel met een bredere Energieagenda en nieuwe tafelgenoten	
2.4	Verschillende doelen voor het BPF/Energietafel	
2.5	Afspraken en randvoorwaarden bij de samenwerking	
2.6	Escalatieladder	
2.7	De RSAB: werkgroep van raden, staten, algemeen bestuur van de waterschappen	
Hoofdstuk 3	Opwek duurzame energie	pagina 13
3.1	Voortbouwen op de bestaande afspraken	
3.2	Hoe gaan we verder?	
Hoofdstuk 4	Netwerk en elektriciteit	pagina 15
4.1	Opgaven landen voorlopig in drie actielijnen	
Hoofdstuk 5	Warmte	pagina 19
5.1	Invulling thema warmte in de RES via 2 sporen	
5.2	Vijf actielijnen voor thema Warmte	
Hoofdstuk 6	Communicatie, Participatie & Lokaal Eigendom	pagina 23
6.1	Communicatie & Participatie	
6.2	Lokaal Eigendom	
Hoofdstuk 7	Organisatie	pagina 26
7.1	Besluitvorming in West-Overijssel	
7.2	Organisatie van de Stuurgroep	
7.3	De werkorganisatie	
7.4	NEO-werkplaatsen als middel voor ontwikkelingen in de energietransitie	
Bijlage 1	PM Rollen/taken/bevoegdheden	pagina 29

CONCEPT

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Een nieuwe fase van samenwerking in de RES W-O

De overstap naar duurzame energie biedt kansen. Als we het slim aanpakken, krijgen we er veel voor terug: een veilige en gezonde leefomgeving, schone lucht, meer wooncomfort, een lagere energierekening en meer werkgelegenheid. Daar zijn we het in West-Overijssel over eens. In 2021 hebben we gezamenlijk de RES 1.0 opgesteld welke door de volksvertegenwoordigers is bekrachtigd. Dit is hét document waarin beschreven is hoe, hoeveel en deels ook waar we duurzame elektriciteit met zon en wind willen opwekken en hoe we aanwezige warmtebronnen in de regio gaan inzetten als duurzame alternatieven voor aardgas. De periode erna stond in het teken van doorontwikkelen en uitvoeren.

Na vaststelling van de RES 1.0 in 2021 is afgelopen jaren door alle betrokken partners gewerkt aan het nader concretiseren en het uitvoeren van het RES-bod, waarbij de focus lag op realisatie van de opwekdoelstelling van 1,8 TWh (jaarlijks) door middel van zon- en windprojecten.

Het nader concretiseren van de opgave voor wind bleef achter bij de opgave, onder andere door veranderende politieke samenstellingen, maatschappelijke onrust en/of verandering in wet- en regelgeving. Hierdoor raakten de belangrijkste doelstellingen uit de RES 1.0 uit het zicht. Het Rijk en provincie Overijssel hebben nieuw beleid ontwikkeld voor zon op veldprojecten. Provincie Overijssel heeft de afspraken uit de RES 1.0 voor wind en zon geborgd in provinciaal beleid, in zowel het Provinciaal Programma Energietransitie (PPE) als de Omgevingsverordening. Dit beleid bepaalt sindsdien de ruimtelijke mogelijkheden voor zon op veld en wind in de provincie Overijssel.

In zogeheten programmeringsafspraken rond wind heeft de provincie 1-op-1 afspraken gemaakt met alle individuele gemeenten binnen West-Overijssel. In deze afspraken is onder andere vastgelegd hoeveel wind er maximaal in een gemeente gerealiseerd kan worden tot 2030, op welke locatie dit plaats mag vinden en is een tijdspad voor openstelling van locaties vastgelegd. Het maximum op te wekken vermogen aan wind tot 2030 is in de verordening opgenomen. Hiermee is er een nieuwe realiteit ontstaan.

1.2 Ambities uitvoeren in een hernieuwde samenwerking

Ondanks alle veranderingen en de commotie die dat teweeg heeft gebracht, zijn de partners in de regio West-Overijssel er nog steeds van overtuigd dat, om een succes te maken van de energietransitie in de regio, het nodig blijft om gezamenlijk procesregie te voeren, kennis te delen en samen te werken op de onderwerpen duurzame opwek (monitoring), warmte, ruimtelijke kwaliteit, netwerk én het rechtvaardig verdelen van de lusten en de lasten. We delen nog steeds de ambitie om in 2030 een belangrijke tussenstap gerealiseerd te hebben. We wekken dan jaarlijks 1,8 TWh van onze energie in West-Overijssel duurzaam op. Ook hebben we dan een volgende stap in de realisatie van de warmteopgave gemaakt en zijn de eerste woonwijken aardgasvrij gemaakt. Er is duidelijkheid over alternatieve warmtebronnen, de inzet ervan en de randvoorwaarden zijn op orde. De veranderingen in het energiesysteem vragen veel ruimte. En netbeheerders kunnen het elektriciteitsnet niet overal tegelijk uitbreiden. Via het spoor van integraal programmeren hebben we in 2030 relevante keuzes gemaakt in samenhang met de plannen van verschillende sectoren (industrie, mobiliteit, gebouwde omgeving, landbouw en energie-opwek). En met de plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen in onze regio. Dat doen we door samen te werken, elke partner van de RES-regio vanuit zijn eigen rol en bevoegdheden en met respect voor ieders eigen rol en bevoegdheid.

1.3 Tussenfase: Uitvoeringsprogramma als opmaat naar de Agenda Energietransitie West-Overijssel

Zoals te lezen in de Bestuurlijke Routekaart zetten we een streep onder de RES 1.0 en gaan aan de slag met een bredere agenda op de energietransitie voor West-Overijssel zonder de RES-doelstellingen en opgaven (en verplichtingen) uit het oog te verliezen. We nemen ook wat meer afstand van de terminologie uit de RES, zoals RES 2.0, bod, et cetera omdat die de lading niet meer dekken en ook door alle ontwikkelingen een beetje 'besmet' zijn. Begrippen als de Energietransitie, een Energietafel, een Agenda Energietransitie, et cetera 'dekken de lading beter'.

We werken gezamenlijk toe naar een Agenda Energietransitie West-Overijssel (breder dan een RES 2.0 en daarom een andere naam) waarin bestaande en nieuwe doelen en afspraken worden opgenomen. De bestuurders hebben aangegeven op onderwerpen die meer urgentie vragen ook intensiever te willen samenwerken. Zoals de lokale warmtetransitie, het energienetwerk en lokaal eigendom. Ook de hernieuwde samenwerking wordt daarin verder vormgegeven door de governance helder in beeld te brengen en de werkprocessen en de organisatie daarop aan te passen.

Dit is ook nodig om goed in te kunnen spelen op de veranderingen die plaatsvinden. Zo worden vanuit het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie middelen aan de regio ter beschikking gesteld voor de lokale warmtetransitie. Worden er uit het Transitiefonds extra middelen aan de regio ter beschikking gesteld om samen te werken aan de netwerkproblematiek. En hebben provincies de regierol gekregen op het energienetwerk en is er een provinciale Energyboard opgericht met als doel sneller realiseren van nieuwe energie-infrastructuur, het beter benutten van bestaande en nieuwe energie-infrastructuur en het programmeren en prioriteren van investeringen in het energiesysteem. Daarnaast brengt het ministerie voor Klimaat en Groene Groei (KGG) op dit moment de landelijke aandachtspunten in beeld die ook onze opgaven mede bepalen.

We zitten zogezegd in een tussenfase, hebben niet alle inhoud voor de Agenda Energietransitie W-O (hierna: Agenda) gereed en hebben behoefte aan ontwikkelruimte. Daarom zijn in dit Uitvoeringsprogramma onderwerpen en opgaven opgenomen om verder te onderzoeken en uit te werken. Dit biedt ruimte om 'uit de mist' van alle vragen en veranderingen te komen en duidelijkheid te scheppen voor de toekomst.

We nemen het komende jaar de vrijheid, met als leidraad voorliggend Uitvoeringsprogramma, om nieuwe onderwerpen te onderzoeken en nieuwe manieren van samenwerken uit te proberen. De uitkomsten landen najaar 2025 in de Agenda Energietransitie West-Overijssel. Na besluitvorming eind 2025 vormt deze Agenda de basis voor verdere uitvoering.

Opgemerkt wordt dat het werken aan onder andere wind- en zonprojecten door gemeenten, maatschappelijke organisaties en provincie ook gewoon verder gaat. De eerste zoekgebieden voor wind worden naar verwachting in

het najaar van 2024 opengesteld. En ook het werken aan de lokale warmtetransitie door gemeenten, het oplossen van de problemen op het energienetwerk, en het verduurzamen van de gebouwde omgeving en het bedrijfsleven/industrie, staat niet stil.

Tenslotte. Dit Uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen na een intensief samenwerkingsproces tussen gemeenten, provincie en waterschappen waarbij zij geadviseerd zijn door de netbedrijven Enexis, Coteq/Cogas/RENDO en de maatschappelijke partners verzameld in de Adviesgroep. Bij dit Uitvoeringsprogramma hoort ook de Tussenstand waarin uitgebreid de ontwikkelingen van de afgelopen periode en de effecten daarvan op proces, afspraken en uitvoering staan omschreven.

1.4 Wat staat er in dit Uitvoeringsprogramma?

In dit Uitvoeringsprogramma zijn de opgaven, doelstellingen en eerste afspraken tussen de bestuurlijke partners binnen de regio West-Overijssel verder uitgewerkt en aangescherpt. Hoofdstuk twee beschrijft de opgaven en ideeën met betrekking tot de governance die we verder uitwerken en implementeren. Hoofdstuk drie gaat over de opgave voor duurzame opwek binnen onze regio en hoe we dat willen realiseren. De opgaven met betrekking tot het netwerk zijn beschreven in hoofdstuk vier en hoofdstuk vijf gaat in op de aanvullende onderwerpen op het warmtedossier waaronder de projecten uit het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW-projecten). Hoofdstuk zes geeft inzicht in de communicatie, participatie en lokaal eigendom waarvoor onderzoek wordt uitgevoerd en het laatste hoofdstuk geeft een doorkijk naar de organisatie die we voor ogen hebben.

Hoofdstuk 2 Regionaal samenwerken op de energietransitie

2.1 Nieuwe ontwikkelingen leiden tot veranderingen in de samenwerking

In de afgelopen 3 jaar (na vaststelling van de RES 1.0) is er veel gebeurd zowel in Overijssel als daarbuiten. We zien veranderingen in de politiek/bestuurlijke samenstelling en de uitwerking daarvan op lokaal en provinciaal niveau. Zoals wijzigingen in beleid waardoor voorgenomen plannen niet meer of pas op langere termijn uitgevoerd gaan worden of waardoor gestelde doelen niet tijdig gehaald worden. Nu we meer ‘van het papier af komen’, ondervinden we de consequenties van de voorgenomen ambities. Inwoners protesteren tegen veranderingen, er is sprake van netcongestie waardoor projecten stagneren en we hebben te maken met een tekort aan fysieke ruimte en arbeidskrachten. Het ontwikkelen en inpassen van de energievraagstukken is daardoor verschoven naar een ruimtelijke opgave die het gehele energiesysteem aangaat.

Voor het realiseren van de opgaven uit de RES 1.0 en de overige opgaven in de energietransitie is het nodig dat de regionale samenwerking helpt om lange termijn plannen om te zetten in onomkeerbare politieke besluiten. Met andere woorden: decentrale overheden kunnen genoeg slagkracht ontwikkelen om de RES-plannen te realiseren en tot een goed gevolg te brengen als een betrouwbare overheid. Dat vraagt om een inventarisatie van wat nodig is, het opzetten van regionale programma's om die slagkracht te versterken en wellicht ook pools van mensen met specifieke capaciteiten en kennis.

Ook wordt steeds belangrijker om alle plannen binnen de regio beter onderling af te stemmen, waardoor toename van netcongestie zoveel als mogelijk wordt voorkomen. Dit vraagt om (sub)regionale samenwerking en een gedeelde verantwoordelijkheid voor het behouden van een goede netbalans. De energietransitie moet daarbij nog meer in samenhang met andere ruimtevragen worden opgepakt. En kan daarmee meer leidend en

sturend zijn door bijvoorbeeld het energiesysteem ook een leidend principe te laten zijn. Dit vraagt om inzicht in ruimtelijke plannen, in kansen voor integrale oplossingen en prioritering van de opgaven. Niet alles kan. Dit vraagt om een andere manier van samenwerken dan we in de afgelopen periode gewend zijn. We werken aan het energiesysteem van de toekomst wat vraagt om vanuit dat toekomstbeeld terug te redeneren om inzicht te krijgen in wat er precies nodig is om daar te komen. Dat is een wezenlijk andere invulling dan het ‘opplussen vanuit het bestaande naar het nieuwe’. De samenwerking zal zich daarom gaandeweg moeten blijven ontwikkelen en aanpassen aan de nieuwe situatie. Dat is inherent aan een transitie.

We blijven scherp op de governance en streven naar een doorontwikkeling van de samenwerking door hier jaarlijks het gesprek over te voeren en tussentijds aanpassingen door te voeren. In dit Uitvoeringsprogramma zijn de eerste vernieuwingen beschreven en soms al doorgevoerd.

2.2 De RES W-O en haar omgeving

Het landschap waarbinnen de samenwerking wordt ingevuld, is aan verandering onderhevig, omdat de energietransitie volop in ontwikkeling is. De introductie van nieuwe nationale programma's, actieagenda's of nieuwe overlegstructuren vragen om nog meer/betere afstemming en coördinatie. Tegelijkertijd is de structuur van samenwerking aan de RES-tafel, om te dopen in Energietafel, inmiddels goed gefundeerd, en bouwen betrokken partners graag voort op deze lijn. Vragen die spelen, zijn dan vooral op het vlak van de onderlinge afstemming. Hier is al een aanzet toe gemaakt wat in de komende maanden verder wordt uitgewerkt. De provincie heeft de regierol op de E-visie en de pMIEK en in de Energyboard¹ worden opgaven en plannen besproken. We passen daar onze overlegstructuur op aan om de aansluiting niet te missen. Daarnaast is er de Regio Zwolle waar afstemming wordt gezocht voor het onderwerp arbeidsmarkt E-transitie en wellicht ook andere onderwerpen. Naast het NPRES is er ook het NPLW waarvan de middelen voor de opgaven en ondersteuning via de provincie verloopt maar waarover de afstemming aan de Energietafel plaats vindt.

¹ De Energyboard is ter vervanging van het BO-SNIP. Naast vertegenwoordiging vanuit de provincie, de netbeheerders, EZK is West-Overijssel net als Twente vertegenwoordigd met twee wethouders.

Werkende weg wordt gekeken hoe een en ander meer gestroomlijnd kan worden (geen aparte financieringsconstructies, verantwoording, et cetera). Daarnaast heeft de provincie haar programma Nieuwe Energie Overijssel opnieuw vormgegeven en geeft hier uitvoering aan met inzet van de werkplaatsen. We kijken naar het efficiënt benutten van deze werkplaatsen voor de opgaven in West-Overijssel en onderzoeken hoe we waarde kunnen toevoegen. Tenslotte is er de RES-regio Twente waarmee op onder andere programmamanagersniveau kennis en ervaring wordt gedeeld en afstemming tussen de bestuurlijke voorzitters plaats vindt op specifieke onderwerpen die spelen. We onderzoeken of we die samenwerking kunnen uitbreiden en versterken.

We werken de samenwerking met de andere programma's/ samenwerkingsverbanden verder uit en maken daar afspraken over die landen in de Agenda. Daarbij proberen we overlap te voorkomen en kijken we kritisch welk onderwerp onder welke vlag opgepakt wordt.

2.3 Van RES-tafel naar Energietafel met een bredere Energieagenda en nieuwe tafelenoten

De RES bevat een gelimiteerd aantal onderwerpen van de energietransitie. Om te komen tot een integrale aanpak waarbij het energiesysteem in zijn geheel wordt beschouwd in samenhang met de andere ruimtelijke opgaven, is een bredere agenda nodig dan die van de RES.

We verbreden en gaan voor een samenwerking op de energietransitie (zie figuur 2.1). Het aantal thema's waarop we samenwerken, groeit organisch al naar gelang behoefte en noodzaak en bevat ook de resterende onderwerpen uit de RES 1.0. Bestuurlijk is al aangegeven verder te willen op de lokale warmtetransitie en het thema netwerk. Maar er zijn ook andere onderwerpen die zich lenen voor een nadere verkenning voor samenwerking. Te denken valt aan laadinfrastructuur en energyhubs.

Andere thema's leveren wellicht ook een andere samenstelling van de bestuurlijke tafel op. Zo zijn er gemeenten die verschillende wethouders voor het onderwerp warmte en opwek van energie hebben en vraagt een integrale aanpak en ruimtelijke afstemming nadrukkelijk inbreng van de portefeuillehouders ruimte.

Om invulling te kunnen geven aan die verbreding is het noodzakelijk om inzicht te hebben in wie waar over gaat om verrassingen/teleurstellingen te voorkomen. Maar vooral ook om goed af te stemmen, elkaars meerwaarde in

te zetten, overlap te voorkomen, et cetera. In het overzicht opgenomen in bijlage 1 is aangegeven hoe de verschillende bevoegdheden zijn belegd.

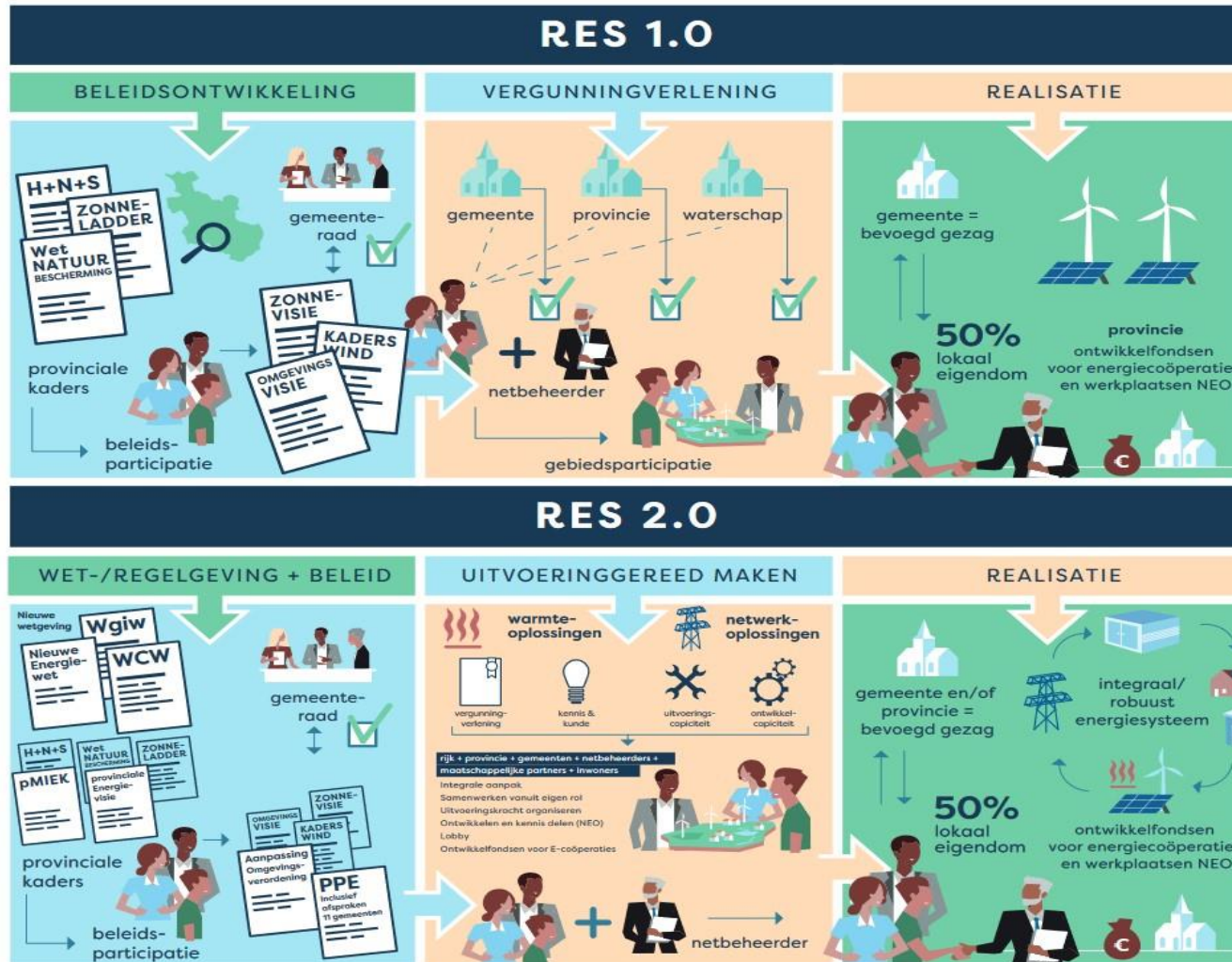
Bestuurders van de energietafel worden verantwoordelijk voor een specifiek thema. Zo is de wethouder van Deventer samen met een nog te benoemen collega verantwoordelijk voor vertegenwoordiging van W-O in de Energyboard (zie hoofdstuk 4 netwerk) en daarmee voor het thema 'netwerk'. Is het thema 'lokaal eigendom' belegd bij de wethouder van Steenwijkerland, wordt de portefeuille financiën belegd bij een van de gemeenten evenals het thema warmte en ligt het voorzitterschap bij de wethouder van Dalfsen. De portefeuillehouders worden ondersteund door de trekkers uit de werkorganisatie (zie hoofdstuk zeven: Organisatie).

De Adviesgroep, bestaande uit de maatschappelijk partners die gevraagd en ongevraagd advies geven op de energietransitie, lichten hun adviezen mondeling toe in de bestuurlijke overleggen. Voorheen gebeurde dit via een notitie.

We vullen de (thema)portefeuilles verder in en verdelen die onder de bestuurders waardoor de verantwoordelijkheid voor de verschillende opgaven verdeeld wordt. Dit is eind 2024 gereed.

We onderzoeken welke onderwerpen op de Energietafel een plek krijgen en geven aan welke opgaven daarbij horen. Dit is een voortdurend proces waarvan de op dat moment vastgestelde afspraken worden opgenomen in de Agenda.

Figuur 2.1 van RES-tafel naar Energietafel

2.4 Verschillende doelen voor de Bestuurlijke Energietafel

De Bestuurlijke Energietafel van West-Overijssel dient verschillende doelen. Afgelopen voorjaar is al eens geëxperimenteerd met een ander type invulling van het Bestuurlijk Platform (BPF). Dit was in de vorm van het 'Bestuurlijk Doe-atelier Warmte', waarin gezamenlijk onderzocht is op welke onderdelen van de warmtetransitie behoefte is om (meer) op samen te werken.

De Bestuurlijke Energietafel kent vier verschillende doelen op basis waarvan bestuurders bijeenkomen:

1. *Kennis en ervaringen delen*

Door kennis en ervaring te delen, niet alleen tussen de bestuurders maar ook met de maatschappelijke partners en de netbeheerders, kan versnelling worden gerealiseerd.

2. *Op specifieke onderwerpen samen uitvoeren (in wisselende samenstellingen).*

Samenwerken in de uitvoering op bijvoorbeeld subregionaal niveau levert meerwaarde op. De huidige samenwerking binnen het OER-project (opwek op rijksgronden) of het beoogde onderzoek naar een regionaal warmtebedrijf zijn daar goede voorbeelden van.

3. *Actualiteiten 'van buiten' bespreken (bijv. Rijk), wetgeving, onderwerpen van de toekomst en hierop gericht lobby starten*

Er is veel in beweging op nationaal, provinciaal en regionaal niveau. Nieuwe wetten, nieuwe coalitieprogramma's, et cetera, die complex kunnen zijn of de ambities en belangen van de regio als geheel, of partners in bijzonder, in de weg staan. Uitwisseling van actualiteiten en een gezamenlijke lobby kunnen helpen om de belangen van de regio te behartigen en gestelde doelen binnen bereik te houden.

4. *Monitoren en bijstellen.*

De partners uit de RES dienen iedere twee jaar een Verantwoordingsrapportage in bij NP RES. Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarnaast is afgesproken halfjaarlijks te monitoren. De monitor wordt besproken in het BPF/Energietafel. Dat is ook de plaats om elkaar aan te spreken op het niet nakomen van afspraken op wind en zon, warmte, et cetera.

Omdat wellicht niet alle partners aan alle onderwerpen bijdragen en het overleg verschillende doelen kan dienen, vraagt dit om een heldere agendering en de juiste uitnodiging.

We experimenteren komend jaar met de verschillende doelen en passen daar de vorm van de Bestuurlijke Energietafel op aan. We evalueren en geven een advies voor de werkwijze aan de Bestuurlijke Energietafel die in de Agenda wordt opgenomen.

2.5 Afspraken en randvoorwaarden bij de samenwerking

Bij samenwerken horen ook afspraken over hoe je dat doet. Deze zijn bij de totstandkoming van de RES 1.0 gemaakt en zijn nog steeds van toepassing (zie kader).

- *De afspraken uit de Startnotitie RES West Overijssel blijven van kracht in de doorontwikkeling van de RES.*
- *Het bestuurlijk platform RES West-Overijssel is het orgaan dat de besluiten neemt over de RES in de vorm van documenten die doorgeleid worden naar de Colleges van Burgemeester en Wethouders, Gedeputeerde Staten en de Dagelijks Besturen van de Waterschappen;*
- *De uitvoering van de gemaakte afspraken is aan elke partner.*
- *Het bestuurlijk platform bestaat uit bestuurlijke vertegenwoordiging van gemeenten, provincie en waterschappen. De netwerkbedrijven zijn toegevoegd als adviseur.*
- *De stuurgroep RES bereidt het bestuurlijk platform voor en stuurt, daarin geadviseerd door het ambtelijk overleg en de projectorganisatie, op het proces van de RES.*
- *Afstemming met de 'werkgroep RSAB' is van belang en wordt voortgezet. De adviesfunctie van de maatschappelijke partners richting het bestuurlijk platform wordt in de volgende fase versterkt.*
- *De maatschappelijke partners zijn verenigd in de Adviesgroep en geven gevraagd en ongevraagd advies aan het BPF*

De ervaring van afgelopen maanden heeft ook inzicht gegeven in de werking van het Huis van Thorbecke.

In dit uitvoeringsprogramma benadrukken we opnieuw dat we elkaar als partner niet verrassen en betrekken bij ontwikkelingen in nieuw beleid, met respect voor ieders formele bevoegdheid en verantwoordelijkheid.

Naast de afspraken zijn ook de randvoorwaarden zoals die in de RES 1.0 zijn opgenomen nog steeds van kracht (zie kader). We zien dat een deel van de randvoorwaarden met name op financieel gebied goed worden ingevuld.

- *Randvoorwaarden RSW en regionale structuur NPLW,*
- *ontwikkeling instrumentarium*
- *ontwikkeling financiering*
- *randvoorwaarden elektriciteit en netwerk*
- *randvoorwaarden lokaal eigendom*
- *randvoorwaarden financiering RES*

Er zijn rijksmiddelen voor uitvoering van de RES, gemeenten en provincie ontvangen middelen voor extra inzet van fte voor de energietransitie, er worden middelen vrijgemaakt voor inzet op het thema netwerk. Maar er zijn ook randvoorwaarden die onder druk staan zoals die over beschikbaarheid van het netwerk en lokaal eigendom.

We werken de afspraken over samenwerking op de Energietransitie verder uit op basis van de ervaringen en komen met een advies wat resulteert in bevestiging van de huidige afspraken en/of nieuwe samenwerkingsafspraken.

We werken de randvoorwaarden verder uit en onderzoeken of er nieuwe randvoorwaarden nodig zijn. Dit krijgt een plek in de Agenda.

2.6 Escalatieladder

In de Startnota waarmee het RES-proces startte, zijn de uitgangspunten voor de samenwerking en het escalatiemodel opgenomen. In de RES 1.0 zijn deze bevestigd. Eén van de uitgangspunten is dat de RES gebaseerd is op lokale regie in een regionale context. Destijds werd het voorstelbaar geacht dat partijen het niet eens worden over de RES 1.0. Echter vanuit de spelregel

‘Samen uit, samen thuis’ was uit de RES stappen geen optie. Daarom is destijds een escalatiemodel ontwikkeld wat ook nu nog van kracht is. Dit escalatiemodel is gebaseerd op ‘het goede gesprek’. De afgelopen periode is een aantal zogenoemde ‘landgoedgesprekken’ georganiseerd om dit ‘goede gesprek’ te voeren. En dat heeft gewerkt. De escalatieladder was in de RES 1.0 vooral gericht op het onvoldoende in kunnen vullen van het bod. Dat bod ligt er en zal in samenstelling door de programmeringsafspraken wijzigen (meer wind en minder zon).

Indien het bod te laag blijft, gemeenten onvoldoende bijdragen, naar mening van een ruime meerderheid van het bestuurlijk platform treedt de escalatieladder in werking. Dit gaat als volgt:

- A. *De stuurgroep spant zich maximaal in om tot een breed gedragen besluit te komen van alle bestuurlijke partners in de RES en hiertoe een voorstel voor te leggen aan het Bestuurlijk Platform.*
- B. *Mocht er desalniettemin geen overeenstemming worden bereikt en de betreffende gemeente(n) bij het standpunt blijven dat door de ruime meerderheid van het platform als onvoldoende wordt beoordeeld, dan zal de provincie haar sturingskracht inzetten. Deze sturingskracht wordt opgebouwd vanuit de voorkantsamenwerking (praten, confronteren en aanspreken) en kan uiteindelijk leiden tot een aan gemeente(n) toegewezen aandeel in het regionale bod.*
- C. *Als ook stap B. niet leidt tot overeenstemming met de betreffende gemeente(n) wordt de keuze voorgelegd aan het Nationaal Programma RES en in het verlengde daarvan het Rijk dat dan definitief de knoop doorhakt.*

De komende periode ligt de nadruk niet op het formuleren van een bod (de kaders zijn helder) maar op realisatie hiervan. Hiervoor hanteren we de essentie van het escalatiemodel en waar nodig passen we tekst aan, aan de nieuwe situatie. Uitgangspunt blijft dat we er samen uit willen komen. Het primaat van de besluitvorming ligt bij de gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van de waterschappen.

Tegelijk erkennen de gemeenten en waterschappen de bijzondere positie van de provincie in het Huis van Thorbecke. Het inzetten van haar sturingskracht betekent dan ook dat provincie doorzettingsmacht heeft als naar haar oordeel er onvoldoende wordt bijgedragen aan de voorliggende opgaven. Daarbij gaat het overigens niet alleen maar om het inzetten van haar kaderstellende rol maar ook om het bieden van ondersteuning aan de partners.

We passen de beschrijving van de escalatieladder aan, passend bij de nieuwe situatie en nemen dat op in de Agenda.

2.7 De RSAB: werkgroep van raden, staten, algemeen bestuur van de waterschappen

De werkgroep RSAB heeft als doel om het democratische proces binnen de RES in samenwerking met de drie verschillende bestuurslagen te versterken en de verbinding van lokaal naar regionaal mogelijk te maken. De vertegenwoordigers van deze werkgroep informeren hun raden, Staten en algemeen besturen regelmatig over het proces en houden goed in de gaten wanneer binnen dit proces lokale besluitvorming nodig is.

Hierbij gaat het steeds om de afweging lokaal versus regionaal. De regionale beeldvorming is daarbij essentieel ter voorbereiding op de lokale oordeels- en besluitvorming binnen de afzonderlijke raden, Staten en algemeen besturen van de Waterschappen.

Zonder de inspanningen van de werkgroep RSAB is de afstand tussen het regionale samenwerken door bestuurders groter dan nu het geval is. Dit versterkt met name de kaderstellende rol. Tegelijkertijd merkt de werkgroep RSAB dat ook in de huidige situatie die kaderstellende rol mét de genoemde inspanningen nog steeds moeilijk is om in te vullen voor volksvertegenwoordigers. Daarom neemt zij de ruimte om, in het licht van de huidige ontwikkelingen, te onderzoeken of de invulling van hun rol/taak bijstelling behoeft.

De RSAB onderzoekt de komende periode haar rol en de betekenis voor die rol als de RES-tafel wordt verbreed naar een Energie-tafel. De uitkomsten worden opgenomen in de Agenda.

Hoofdstuk 3 Opwek duurzame energie

3.1 Voortbouwen op de gemaakte afspraken

Samen werken we aan 1,826 TWh duurzame opwek voor de regio in 2030. De gemeentelijke energiemixen vormen daarvoor de basis. Daarbij richten wij ons binnen de regio op het opwekken van elektriciteit uit zon via grootschalige opwek door installaties van meer dan 15 kWp (kilowattpiek) en grootschalige windenergie. Als regio werken we toe naar een minimale verhouding 60% wind en 40% zon in West-Overijssel. Deze verhouding is nodig om de extra benodigde maatschappelijke investeringen voor het netwerk zo laag mogelijk te houden. Voor windenergie geldt dat er de komende periode maximaal 2,3 TWh gerealiseerd kan worden binnen het vigerende provinciale beleid, waarvan maximaal 1,3 TWh binnen de regio West-Overijssel. Dit is een plafond en geen streefgetal. Het streefgetal vanuit het RES-bod blijft 1,1 TWh. Veel projecten zullen doorgang kunnen vinden maar er zullen ook projecten sneuvelen. Voor zon op veld geldt dat de mogelijkheden binnen het huidige beleid minimaal zijn. Hier zal dus vooral de groei van (grootschalig) zon op dak nodig zijn.

3.2 Hoe gaan we verder?

Voor de komende periode werken we de opgave van duurzame opwek verder uit via drie actielijnen:

- 1 Monitoring op de voortgang.
- 2 Deelname en opgaven OER-programma.
- 3 Opgave voor na 2030 in beeld.

Actielijn 1: Monitoring op de voortgang

De komende jaren blijven we de voortgang op de realisatie van grootschalige opwek in onze regio monitoren. In 2025 verschijnt een nieuwe Voortgangsrapportage die we indienen bij NP RES ten behoeve van de zogenoemde foto die het totaalbeeld in Nederland weergeeft.

We houden daarom een vinger aan de pols op de uitvoering.

Dat doen we door tweejaarlijks te evalueren en voeren aan de energietafel het gesprek over de voortgang op regioniveau. Zowel op de opgave voor 2030 als daarna. Deze gesprekken kunnen leiden tot aanpassing van de afspraken tussen gemeenten en provincie onderling. De resultaten daarvan landen vervolgens in de Agenda.

Actielijn 2: Deelname en opgaven OER-programma

Het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER) is een samenwerking tussen Rijkswaterstaat, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het Rijksvastgoedbedrijf, in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De Rijkspartners stellen rijksgronden/daken ter beschikking voor de opwek van hernieuwbare energie. Dit zijn gronden in beheer bij onder ander Rijkswaterstaat, ProRail, Defensie, Staasbosbeheer, e.a. De regio West-Overijssel heeft namens een aantal gemeenten een verzoek ingediend voor deelname aan het programma. Het betreft de A28 (Zwolle, Staphorst), A32 (Steenwijkerland), A50 (Kampen) en de A1 (Deventer) en gronden van ProRail (Ommen, Kampen, Zwolle) en defensie (Steenwijkerland).

Op dit moment start RWS een aantal projecten op waaronder de A32 en de A28. De andere rijkswegen zijn later aan de beurt. RWS heeft een projectteam dat samen met de betrokkenen de verkenning uitvoert. Voorwaarde is dat de betrokken gemeenten actief bijdragen en het project in de RES wordt opgenomen. Naast RWS en gemeenten worden ook provincie Overijssel en de netbeheerder(s) betrokken. We voeren tevens een eerste quick scan uit voor kansen langs de A1 en de A50. Mogelijke combinaties met de windopgaven bieden kansen.

We maken samen met RWS een start met een eerste verkenning voor zonprojecten langs de genoemde rijkswegen. Indien dit leidt tot kansrijke projecten worden deze in de Agenda opgenomen.

Actielijn 3: De opgave voor na 2030 in beeld

In het Nationaal Plan Energiesysteem (vastgesteld door de Ministerraad in december 2023) geeft het Rijk aan dat de elektriciteitsproductie moet groeien. Ruim de helft van die totale opwek vindt plaats met wind op zee, maar ook op land stijgt de opwek flink in het toekomstbeeld van het NPE: grofweg een verdubbeling van opwek via wind op land en een verdrievoudiging van zon-totaal in 2050 ten opzichte van 2030.

Al in 2035 is mogelijk veel extra opwek nodig, vanwege het uitgangspunt in het NPE van een CO₂-vrij elektriciteitssysteem vanaf 2035. Daarom is het essentieel dat alle samenwerkende partners binnen West-Overijssel zich blijven inzetten om zowel bezig te zijn met realisatie van gestelde doelen tot 2030, als ook een perspectief uit te werken voor de opgave na 2030.

Duidelijk hierbij is dat het gaat om het maken van integrale en gezamenlijke keuzes, waarbij energie in samenhang met ander beleid en aanpalende opgaven wordt afgewogen.

Ook na 2030 blijft het dus hard nodig om duurzame energie op land op te wekken. Tegelijkertijd zien we in de uitvoering veel aandachtspunten die de realisatie van deze duurzame opwek op land kunnen vertragen of extra uitdagen; denk aan netcongestie, aangescherpt beleid en windnormen, Wespandief, behandeling van procedures bij de Raad van State, vergaande elektrificatie van de warmtevraag, et cetera. Bestuurders in de regio willen komende periode gezamenlijk kijken naar de extra opgave voor na 2030.

We onderzoeken de opgave voor duurzame opwek voor na 2030, inclusief de elektrificering van de warmtevraag in de regio. De resultaten daarvan verwerken we tot nieuwe afspraken in de Agenda. Hierbij zoeken we aansluiting bij de provinciale Energievisie.

CONCEPT

Hoofdstuk 4 Netwerk en elektriciteit

De veranderingen in onze energiesystemen als gevolg van de energietransitie zijn enorm. En daarmee lopen we tegen de grenzen van het huidige systeem aan. Dat vraagt om slimme oplossingen en vooral ook gezamenlijke afstemming en het zoeken naar die innovaties. Verschillende werelden komen daarvoor samen en dat vraagt om de nodige inspanningen om elkaar te verstaan en te begrijpen. We leren met elkaar hoe we verder komen en dat vraagt om ontwikkelruimte om te gaan denken vanuit de wereld van B terwijl we nog in A zitten. De activiteiten zoals beschreven in dit hoofdstuk, brengen ons verder maar vragen ook tijd en ontwikkelruimte. Getracht is om een en ander zo concreet mogelijk te maken maar dat is niet voor alle onderdelen haalbaar.

4.1 Opgaven resulteren voorlopig in drie actielijnen

Met het maken van visies en beleid is er behoefte aan o.a. afstemming tussen de pMIEK en de E-visie en de gemeentelijke plannen en ambities en afstemming over de inhoud van de op te stellen plannen. Dat proberen we zo efficiënt mogelijk te doen door in te zetten op vertegenwoordigers die namens de RES-partners optreden. Dit geldt ook voor de voorbereiding van de formele consultatie, daarover vindt afstemming plaats tussen provincie en de RES-partners. Afstemming, vertegenwoordiging en over en weer kennis delen en uitwisselen zijn de belangrijkste opgaven. En het goed op elkaar laten aansluiten van de verschillende groepen en activiteiten om te voorkomen dat er parallelle sporen ontstaan en/of zaken dubbel worden gedaan.

We onderscheiden voor het thema Netwerk drie actielijnen:

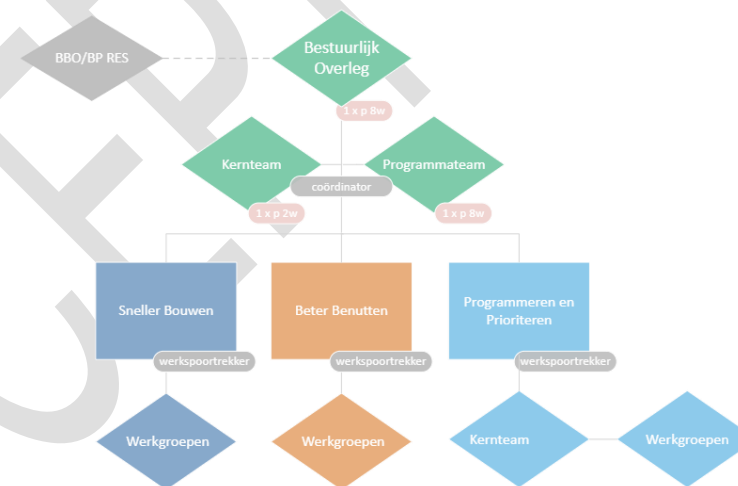
- 1 Organisatie van het thema Netwerk.
- 2 Inzet fte vanuit het Klimaatfonds.
- 3 Werken aan de netwerkopgaven (4 deelopgaven).

Actielijn 1: Organisatie van het thema Netwerk

Bestuurlijk

Met de komst van de Energyboard² (hierna: E-board) is ook de governance voor het netwerk gewijzigd. Doel van het E-board is het sneller realiseren van

nieuwe energie-infrastructuur, het beter benutten van bestaande en nieuwe energie-infrastructuur en het programmeren en prioriteren van investeringen in het energiesysteem. De inrichting van de E-board is nog in ontwikkeling. In figuur 4.1 is de eerste opzet van de E-board verbeeld.

Figuur 4.1 Inrichting E-board

De regio West-Overijssel (en ook Twente) is met twee bestuurders vertegenwoordigd in de E-board. Voorafgaand aan de E-board vindt er een BPF plaats waarin de agenda van de E-board wordt besproken. Het BPF is ook vrij om vraagstukken/onderwerpen in de E-board te agenderen. Hoe een en ander gaat werken zal de komende tijd worden ondervonden en waar nodig worden bijgesteld.

We monitoren de voortgang op deze samenwerking en doen voorstellen voor verbetering indien nodig. De uitkomst wordt opgenomen in de Agenda.

² Leden van de E-board: vertegenwoordigers van de RES-regio's, provincie, netbeheerders (Enexis, Tennet, Coteq, Rendo), EZK, Gasunie.

Ambtelijk

Er is een RES-werkgroep Netwerk om een en ander op inhoud te onderzoeken en voor te bereiden voor het bestuurlijk overleg (zie inzet fte in paragraaf 4.2). De trekker van de werkgroep schakelt tussen ambtelijk en bestuurlijk niveau en zorgt als lid van het kernteam voor agendering. Deze werkgroep past in de werkgroepenstructuur van de RES. De trekkers van de werkgroepen zijn lid van het kernteam waar alle onderwerpen integraal samenkomen.

De werkgroep Netwerk zal een grotere rol gaan spelen nu de bestuurders hebben aangegeven meer op dit onderwerp te willen samenwerken en er ideeën zijn om dit vorm te geven. Daarnaast vraagt de problematiek op het netwerk ook om meer samenwerking en afstemming. De trekker geeft vorm aan de werkgroep Netwerk, is lid van het kern- en programmteam van de E-board (zie figuur 4.1), organiseert deelname aan het proces pMIEK en E-visie waar nodig en is de ambtelijke ondersteuner voor de bestuurders van de RES W-O die in de E-board zitten. De werkgroep netwerk ontbeert op dit moment een trekker.

We organiseren een steviger werkgroep Netwerk en verbinding op dit thema, doen ervaring op, evalueren en besluiten medio 2025 over de 'definitieve' inrichting en opzet van deze werkgroep. De uitkomst nemen we op in de Agenda.

Actielijn 2: Organisatie van de inzet extra fte vanuit Klimaatfonds

Het Rijk stelt extra middelen vanuit het Klimaatfonds ter beschikking ter ondersteuning van gemeenten voor inspanningen op de ontwikkeling van het energiesysteem (pMIEK, energievise, inzet Energyboard). Afsproken is dat er drie fte per RES-regio ter beschikking wordt gesteld voor 2024 en 2025 (€390.000 voor 2 jaar). Dit is vooruitlopend op, of ter overbrugging van, de ophoging die alle gemeenten vanaf 2026 mogelijk zullen ontvangen naar aanleiding van AEF rapport/ROB advies. De middelen zijn bedoeld voor capaciteit voor:

1. Procesbegeleider voor ondersteuning proces pMIEK en energievise;
  - Om te helpen de doorvertaling te maken naar de impact die deze plannen hebben voor gemeenten.

Maar ook andersom, zorgen dat de kansen voor lokale oplossingen goed worden meegenomen in de afwegingen op provinciaal niveau (ontwikkelingen decentraal energiesysteem).

2. Belangen behartigen vanuit gemeenten in de energyboard, en dit proces waar nodig faciliteren.
3. Ondersteuning voor (versnelling van) ruimtelijke inpassing energie-infrastructuur.
4. Ondersteuning opzetten energiehubs, lokaal programmeren en kennis-uitwisseling hierop en ruimtelijke inpassing als er nog ruimte is in het budget.

We hanteren hierbij de volgende randvoorwaarden:

- Inzet op fte (niet op goederen);
- Inzet moet bijdragen aan belangenbehartiging gemeenten op (sub)regionale onderwerpen (pMIEK, E-visie, et cetera) en op ontlasting van gemeenten;
- Inzet op subregionaal of regionaal niveau, niet op individuele opgaven gemeenten;
- Het is incidenteel geld dus rekening houdend met een doorlooptijd van 2 jaar (eventueel te verlengen uit nieuwe uitkeringen);
- Voorkeur voor detachering vanuit één van de partners waardoor gezamenlijke inzet en verantwoordelijkheid ontstaat (principe samenstelling werkorganisatie);
- Borging van kennis via werkgroep Netwerk en Ambtelijk Platform.

Alle in te zetten adviseurs/trekkers zijn ook lid van de RES-werkgroep Netwerk. Voorgesteld wordt om drie fte's als volgt in te zetten:

- Inzet trekker Netwerk West-Overijssel (0,6 fte)
- Inzet op data en netverzwaring (pilot huidige en toekomstige ontwikkeling netwerk (0,5 fte)
- Inzet vertegenwoordiging als linking pin in de 3 werkgroepen van de E-board (3x 0,5 fte=1,5 fte)
- Reservering om extra in te zetten op de opgaven of nieuwe opgaven zoals Energyhubs, kennisontwikkeling, ruimtelijke inpassing (0,4 fte)

Eind 2024 evalueren we deze inzet en passen we wanneer nodig de verdeling van de inzet aan voor 2025.

Actielijn 3: Werken aan de netwerkopgaven

- 1 Huidige en toekomstige ontwikkeling netwerk in relatie tot gemeentelijke plannen.

Toekomstige ontwikkelingen

Gemeenten hebben behoefte aan inzicht in energiegebruik in relatie tot het net. Hoe ziet het er nu uit, hoe over 1, 2, 3 jaar en waar moeten zij in de toekomst rekening mee houden? Wat is het effect van inzet van verschillende bronnen op het netwerk? Wat betekent dat voor de ruimtelijke ontwikkelingen voor de gemeente? Hierover vinden 1op1 gesprekken plaats tussen netbeheerder en gemeenten. Er is echter ook behoefte aan inzicht in de verdeling op deelnet-/pocketniveau. Wat is er nodig en is er behoefte aan een 'eerlijke' verdeling en hoe werkt dat. Wat is het algemeen belang en waar kom je elkaar tegen op het net? Wat kun je samendoen om de netcongestieproblematiek niet te vergroten? We willen voorkomen verrast te worden door problemen zoals dat in het verzorgingsgebied van Liander is gebeurd.

Samen met de netbeheerders onderzoeken we de mogelijkheid voor een pilot waarin gemeenten op basis van de netinfrastructuur met elkaar aan tafel gaan en inzicht krijgen in wat hen de komende jaren te wachten staat en of dat vraagt om een verdeling en/of aanpassing van eigen ruimtelijke plannen. Als voorbeeld dient hiervoor de aanpak zoals Liander die hanteert in de RES-regio Rivierenland. Dit past in werkspoor 2 van de E-board. Daarmee wordt een en ander afgestemd.

Als het lokale verdelingsvraagstuk voor het netwerk in beeld is, levert dat ook input voor:

- het ontwikkelen van een strategie voor aanpak/omgaan met mogelijke toekomstige schaarste;
- de pMIEK en de E-visie en voor het bepalen van de vraagstukken in de E-board;
- de lokale Energievisies.

Hieraan zou ook gekoppeld kunnen worden de ideeën voor een casemanager per HS/MS station.

We organiseren een pilot om inzicht te krijgen in de toekomstige netcongestie en het effect op de lokale ruimtelijke plannen. Bij deze pilot organiseren we directe kennisdeling zodat port in de RES-regio hiervan profiteren. Afspraken die hieruit voortkomen, landen in de Agenda.

Huidige vraagstuk en praktische oplossingen

Tegelijkertijd vraagt de huidige netcongestieproblematiek om oplossingen die nu toepasbaar zijn. Voorstel is om op subregionaal niveau (deelnet-/pocketniveau), te onderzoeken of en op welke wijze netcongestie (invoeding) op korte termijn kan worden verminderd. Met de programmeringsafspraken komt al snel in beeld waar windprojecten in de toekomst worden gerealiseerd en wordt ook de verhouding zon:wind gunstiger voor het netwerk. Maar wellicht is er meer mogelijk. Deze opgave past ook bij de activiteiten van de werkgroepen van de E-board. Afstemming hierover is noodzakelijk.

We organiseren een pilot om inzicht te krijgen in mogelijke, op korte termijn toepasbare, oplossingen en wat daarvoor moet gebeuren. Bij deze pilot organiseren we directe kennisdeling zodat alle partners hiervan profiteren. Indien er afspraken worden gemaakt, krijgen deze een plek in de Agenda.

- 2 Versterken van kennis en ervaring in de drie E-board werkgroepen. De E-board kent drie werkgroepen (Sneller Bouwen, Beter benutten, Programmeren en Prioriteren) waarin ambtenaren participeren. Gemeenten hebben onvoldoende menskracht om in alle werkgroepen/overlegstructuren te participeren die er in de regio zijn op dit thema. In iedere werkgroep van de E-board is de RES W-O daarom vertegenwoordigd door een ambtenaar, een linking pin, die het algemeen belang van de gemeenten in West-Overijssel behartigt en bijdraagt aan kennisontwikkeling in die werkgroep. Deze drie ambtenaren zijn tevens lid van de RES-werkgroep Netwerk waar alle opgaven van het netwerk bij elkaar komen. Daar wordt informatie opgehaald en ingebracht.

Coördinatie voor de bemensing van de werkgroepen van de E-board ligt bij de trekker RES-werkgroep Netwerk. Opgemerkt wordt dat de werkgroep Sneller Bouwen een grote ruimtelijke component in zich heeft die zich onder andere richt op het maken van generieke afspraken over het anticiperend reserveren van ruimte voor netwerkstations.

We organiseren de vertegenwoordiging van West-Overijssel in de werkgroepen van de E-board. Informatie wordt in West-Overijssel benut voor het uitwerken van de lokale vraagstukken.

De organisatie hiervan wordt in de Agenda opgenomen.

3 Bijdragen aan de pMIEK en de E-visie en doorvertalen naar gemeentelijk niveau

Bijdragen aan pMIEK en E-visie

Provincie heeft de regierol op het netwerk en trekt vanuit die rol de pMIEK en de Energievisie. Van de pMIEK verschijnt elke twee jaar een nieuwe versie. De energievisie wordt herzien wanneer dat nodig is. Provinciale Staten besluiten over de E-visie en het afwegingskader van de pMIEK. Gedeputeerde Staten stellen het pMIEK vast.

Gemeenten worden actief betrokken bij het uitwerken (ambtelijk) en het toetsen (bestuurlijk) van diverse deelproducten uit deze processen. Daarvoor heeft de provincie een werkproces opgesteld met werksessies, overleggen, e.d. Gemeenten nemen op eigen conto deel aan de werksessies. Resultaten komen terug in het ambtelijk- en bestuurlijk platform.

We organiseren de afstemming en input op bestuurlijk niveau door te zorgen voor agendering van de stukken voor de Energietafel. Provincie organiseert de bijeenkomsten op ambtelijk niveau (werksessies). De opgaven die volgen uit de resultaten van de E-visie en de pMIEK, krijgen een plek in de Agenda.

Vertalen van pMIEK en E-visie naar gemeentelijk niveau

De resultaten van de pMIEK en de E-visie worden vertaald naar regionaal en gemeentelijk niveau. Wat zijn de consequenties van de uitkomsten van deze beleidsdocumenten en hoe worden die geborgd in de gemeentelijke energieplannen? De vertegenwoordiger in de E-boardwerkgroep Prioriteren en Programmeren start met de gemeenten een proces op om die doorvertaling te realiseren. Dit kan betekenen dat er een aanpak wordt gemaakt om te komen tot een lokale energievisie die in alle gemeenten wordt gehanteerd, analoog aan het werkspoor voor de Transitie Visies Warmte, Missie 2026. Daardoor hoeft niet iedereen het wiel opnieuw uit te vinden en zijn de plannen onderling goed te vergelijken. Een andere uitkomst is ook

denkbaar. Voor de uitvoering daarvan kan ook gebruik worden gemaakt van de fte uit het Klimaatfonds voor extra tijdelijke inzet.

We organiseren het proces wat leidt tot borging van de uitkomsten van de provinciale E-visie en de pMIEK in de lokale energieplannen. Waar nodig landen de opgaven in de Agenda.

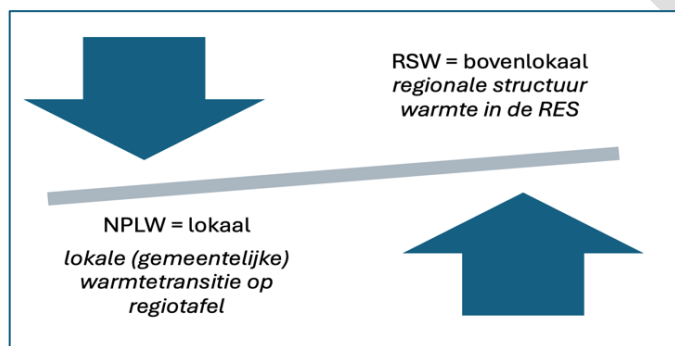
4 Vertalen van de warmteopgave naar (extra) opwek

Uit de analyse van de 11 Transitievisies Warmte (TVW) blijkt dat de meeste gemeenten vooral inzetten op elektrificeren van de warmtevraag. Samen met de trekker van de werkgroep warmte wordt onderzocht wat de consequentie daarvan is voor de opwek van energie en het netwerk. Daarbij kijken we ook naar de ambities en kaders die de provinciale Energievisie hiervoor schetst. Zie actielijn 3 hoofdstuk 5 Warmte.

Hoofdstuk 5 Warmte

5.1 Invulling thema warmte via 2 sporen: RSW en NPLW

De warmtetransitieopgave heeft een opmars gemaakt in de afgelopen periode, van het ‘ondergeschoven kindje’ naar een steeds groter wordend thema op diverse tafels op verschillende schaalniveaus. Bij de start van de RES kreeg het thema warmte in regionaal verband een plek in de Regionale Structuur Warmte (RSW), als integraal onderdeel van de RES. Inmiddels lopen er vanuit het Rijk verschillende programma’s ter ondersteuning van gemeenten bij de uitvoering van de warmtetransitie, waaronder het Nationaal Programma Lokale Warmte (NPLW). Omdat de keuzes voor een duurzame vervanging van aardgas direct raken aan de brede energievraag in de regio, werken NPRES en NPLW nauw samen. Op deze wijze ondersteunt het NPLW gemeenten niet alleen landelijk, maar ook vanuit een regionale ondersteuningsstructuur, gelijk aan de huidige RES-regio’s. Voor de uitvoering hiervan is de SPUK-regeling regionale structuur NPLW ingericht. Deze regeling loopt van 2023 t/m 2025 en beoogt gemeenten te ondersteunen in hun regionale samenwerking ten behoeve van de warmtetransitie en de uitvoering van de transitievisies warmte of uitvoeringsplannen.

Dit heeft ertoe geleid dat het thema warmte op regionaal niveau via twee sporen wordt opgepakt, via het RSW- en het NPLW spoor. Beide sporen kennen in de basis een aparte organisatiestructuur en financiering. Er ligt een nadrukkelijke opgave bij de regio om dit in de toekomst samen te brengen tot één bijpassende organisatiestructuur.

5.2 Vijf actielijnen voor thema warmte

Komende jaren geven we via vijf actielijnen uitvoering aan de gemaakte bestuurlijke afspraken op het thema warmte op regionaal niveau. Deze afspraken vloeien voort uit de actualisatie van de regionale warmtebalans, de NPLW-regionale structuur en de inzichten vanuit het Bestuurlijk Doe-atelier Warmte (maart 2024). We onderscheiden hierbij de volgende actielijnen:

- 1 Hernieuwbare Gassen (HG).
- 2 Warmtenetten en rolneming publieke warmtebedrijven
- 3 Strategie elektrificatie resterende warmtevraag.
- 4 Samenwerking aan de lokale warmtetransitie.
- 5 Organisatie van de uitvoering.

Actielijn 1: Hernieuwbare gassen (HG)

Gemeenten zien de inzet van hernieuwbare gassen, waaronder groen gas, als één van de warmteoplossingen voor de gebouwde omgeving. Op landelijk niveau zien we steeds vaker dat deze optie vooral wordt ingezet in andere sectoren, waaronder industrie en mobiliteit. Op basis van de verwachte landelijke position paper over inzet van hernieuwbare gassen gaat de regio aan de slag met een regionale position paper over het al dan niet inzetten van hernieuwbare gassen in de lokale warmtetransitie-opgave. Daarbij wordt ook gekeken naar wat daarvoor nodig is en waar men tegenaan loopt (bijv. regelgeving en ruimtelijke ordening).

Tijdens het ‘Bestuurlijk Doe-atelier’ waar ook EZK aanwezig was, hebben de bestuurders de boodschap afgegeven dat groen gas in deze regio noodzakelijk is om de warmteopgave te realiseren. De uitwerking van deze position paper wordt in samenwerking met betrokken partijen (denk aan Rendo, Cogas, BEON, etc) opgepakt. Daarnaast wordt gewerkt aan het verder opschalen van de productiekant van hernieuwbare gassen. Dit is in principe een opgave van provincie en betrokken partners, maar de (eventuele) afspraken die hieruit voortvloeien landen in de RES/RSW. Dit is van belang ook met het oog op de afstemming met de geprojecteerde warmteoplossingen in de nieuwe warmteprogramma’s, die alle gemeenten uiterlijk 2026 vaststellen (koppeling met provinciale traject Missie 2026).

We leveren een regionale position paper op over het al dan niet inzetten van hernieuwbare gassen voor de lokale warmtetransitie opgave. Deze vormt input voor de Agenda en de gemeentelijke warmteprogramma's. Daarnaast verwerken we, indien relevant, afspraken in de Agenda ten behoeve van de opschaling van de productiekant van HG.

Actielijn 2: Warmtenetten en rolneming publieke warmtebedrijven

De aanleg van warmtenetten is in West-Overijssel nog in de beginfase. Er zijn nog verschillende onzekerheden. De haalbaarheid en betaalbaarheid staan onder druk en nog niet alle risico's zijn in beeld. Binnen de regio is behoefte aan gezamenlijke ontwikkeling en kennisdeling over warmtenetten. Ook moeten gemeenten zich gaan oriënteren op het vraagstuk over rolneming in een publiek warmtebedrijf in relatie tot de aankomende Wet collectieve warmte (Wcw). Hier hoort ook de afweging bij of dat een dergelijk publiek warmtebedrijf een bovenlokaal/ regionaal karakter heeft. De provincie heeft het initiatief voor een verkenning op zich genomen.

De komende jaren pakken we de kennisontwikkeling, kennisdeling en oriëntatie op het vraagstuk van publiek warmtebedrijf gezamenlijk op. Opgemerkt wordt dat als gemeenten hier geen belang bij hebben, zij ook niet verplicht worden om hieraan bij te dragen. Besluiten en opgaven landen in de Agenda.

Actielijn 3: Regionale strategie elektrificatie resterende warmtevraag

Naast inzet van hernieuwbare gassen en ontwikkeling van (kleine) warmtenetten zal ook de elektrificatie van de warmtevraag aandacht vragen. In die wijken waar een individuele warmteoplossing is voorzien (in de vorm van (hybride) warmtepomp) zal de benodigde netcapaciteit als ook het aanbod van duurzaam geproduceerde elektriciteit om inzet vragen. Op regionaal niveau werken we aan een strategie hoe om te gaan met elektrificatie van de resterende warmtevraag. Op basis van de huidige analyse is de verwachting dat er een extra elektriciteitsvraag (+0,4-0,6 TWh) moet worden ingevuld. Dit zal ertoe leiden dat er extra opwek nodig is, waarvoor nieuwe besluitvorming nodig is. Naast de uitwerking van een strategie zal deze ook worden vertaald in een concreet handelingsperspectief voor gemeenten, om op te nemen in de nieuwe gemeentelijke warmteprogramma's. Deze actielijn wordt in nauwe samenwerking met de Trekker Netwerk en elektriciteit opgepakt (zie hoofdstuk 4).

We werken een regionale strategie uit hoe om te gaan met elektrificatie van de resterende warmtevraag, inclusief een handelingsperspectief voor gemeenten ten behoeve van de warmteprogramma's. Dit landt in de Agenda.

Actielijn 4: Samenwerking aan de lokale warmtetransitie

De samenwerking aan de lokale warmtetransitie loopt via de regionale structuur NPLW. De insteek is om deze samenwerking effectief te organiseren en verder te professionaliseren. In dat kader ligt er een nadrukkelijke opgave bij de RES-regio om de uitvoering van de regionale structuur NPLW in de toekomst verder te optimaliseren. Dat doen we op basis van de een aantal uitgangspunten voor samenwerking in onderstaande afbeelding.

Inmiddels zijn drie projecten opgestart met SPUK-subsidie. Deze worden hieronder benoemd Ook is een longlist aan thema's vastgesteld waarop de regio kan samenwerken.

1. NPLW-Project Soortenmanagementplan (SMP)

Bij het verduurzamen van woningen (denk aan isolatie van spouwmuren) ligt er een verplichting vanuit de Omgevingswet om voorafgaand aan de maatregelen ecologisch onderzoek te doen naar beschermde dier- en plantensoorten. In de gebouwde omgeving gaat het bij beschermde soorten vooral om vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Naast dit onderzoek moeten vervolgens maatregelen worden genomen om het doden of verwonden van de aanwezige beschermde soorten te voorkomen. Dit ecologisch onderzoek, de maatregelen en de omgevingsvergunning kunnen per project uitgevoerd en aangevraagd worden.

Maar een gemeente kan ook in één keer voor de gehele gemeente een ecologisch onderzoek doen en maatregelen nemen op gebiedsniveau. De gemeente beschrijft dit ecologisch onderzoek en de maatregelen op gebiedsniveau in een Soortenmanagementplan. Het opstellen van een Soortenmanagementplan duurt zo'n een à twee jaar en het plan dient de gemeente in bij de provincie. Op basis van het Soortenmanagementplan kan de provincie vervolgens aan de gemeente voor tien jaar een gebiedsgerichte omgevingsvergunning verlenen. Gemeenten binnen de regio trekken gezamenlijk op in dit project, waarbij een gezamenlijke projectleider is aangesteld om het proces van de (pre-)SMP en gebiedsontheffing bij gemeenten te begeleiden.

2. NPLW-Project Mini-warmtenetten

Gemeenten in West-Overijssel zijn bezig met het verkennen van mogelijkheden voor de implementatie van mini-warmtenetten. Dit zijn kleinschalige warmtenetten met 2 tot 100 aansluitingen. Hoewel er al enkele bestaande mini-warmtenetten zijn, wordt deze schaal vaak als financieel onhaalbaar beschouwd. Verschillende gemeenten in de regio West-Overijssel hebben al initiatieven of lopende projecten met mini-warmtenetten. Echter is er nog weinig bekend over de haalbaarheid en efficiëntie van dergelijke systemen op deze schaal. Om beter inzicht te krijgen in de bestaande kennis en om de haalbaarheid voor de gemeenten in West-Overijssel te onderzoeken wordt er een afwegingskader ontwikkeld. Het doel is om, na het delen van alle kennis en het opstellen van het afwegingskader, een aantal projecten verder te brengen en te realiseren in de praktijk.

3. NPLW-Project Opleidingsaanbod

De warmtetransitie wordt komende jaren wijk-voor-wijk binnen gemeenten uitgerold. Dit vraagt een enorme inzet van goed gekwalificeerde vakmensen. Op dit moment zijn er onvoldoende vakmensen of zijn vakmensen onvoldoende gekwalificeerd voor de uitvoering van specifieke taken. In dit NPLW-project wordt ingezet op een frequent en kwalitatief (bij)scholingsaanbod voor energiecoaches, energiefixers en energie adviseurs. Regionale samenwerking op dit vlak leidt tot schaalvoordelen en uniformiteit in aanpak.

Deze eerste NPLW-projecten zijn recentelijk gestart. Gezamenlijk bepalen we komende tijd welke nieuw projecten worden opgepakt binnen de regionale structuur NPLW. Dit zal organisch doorontwikkelen, afgestemd op de behoefte van gemeenten. Thema's die op dit moment op de longlist staan zijn versnelling isolatieaanpak; monitoring lokale warmtetransitie; regionale VVE aanpak; contingentenaanpak monumenten; en versnellen Aanpak Maatschappelijk vastgoed.

We organiseren een effectieve regionale samenwerking op de lokale warmtetransitie en professionaliseren deze komende jaren onder meer door de inzet op inhoudelijke samenwerk-thema's met daaraan ondersteunende projecten. De werkwijze en de projecten krijgen een plek in de Agenda.

Actielijn 5: Organisatie van de uitvoering

De hernieuwde focus binnen het thema warmte vraagt ook om een andere organisatie van de uitvoering van de regionale samenwerking. De invulling daarvan is niet 1-2-3 uitgetekend, omdat we te maken hebben met diverse aandachtspunten:

- NPRES/RSW en NPLW kennen ieder een eigen structuur en financiering; de opgave is om beide sporen aan de regionale tafel met elkaar te integreren.
- De uitvoering van de warmtetransitie is verdeeld over vele samenwerkingstafels op verschillende schaalniveaus; overzicht is nodig om overlap te voorkomen;
- We moeten rekening houden met verschillende beelden die er zijn over het samenwerken op de warmtetransitie:
  - Grote en kleine gemeenten;
  - Koplopers vs. achterblijvers;
  - Hoe creëer je momentum?
  - Hoe borg je deze samenwerking in een voor elke partner prettige en logische structuur?

Het inrichten van de organisatie rondom het warmtedossier geven we komende periode verder vorm.

Het voorstel is te starten met de volgende basisstructuur:

1. Bestuurlijk en ambtelijk thematrekker voor warmte

Op het thema warmte wordt zowel een bestuurlijk als ambtelijk thematrekker ingezet. De ambtelijk trekker warmte treedt tevens op als coördinator NPLW als 1^e stap voor het samengaan van de opgaven op het warmtedossier (RSW en regionale structuur NPLW).

2. Thema Warmte – vast agenda onderdeel bestuurlijke E-tafel

Het thema warmte wordt een vast agendaonderdeel aan de bestuurlijke E-tafel. Dit deel van de agenda wordt voorgezeten door de bestuurlijk trekker Warmte.

3. Instellen regio brede werkgroep warmte

De huidige werkgroep RSW wordt omgevormd tot een breed regionaal warmteoverleg, waar alle gemeenten en de overige regionale partners aan deelnemen. De trekker is niet alleen trekker van de werkgroep Warmte maar ook coördinator van de regionale structuur NPLW. De agenda van het warmteoverleg richt zich op de 2 sporen: RSW en regionale structuur NPLW. Dit warmteoverleg draagt zorg voor de voorbereiding van de bestuurlijke E-tafel voor het onderdeel Warmte. De ambtelijke uitwisseling van kennis en voortgang vindt plaats via de NEO-werkplaats. Een stevige organisatie op de samenwerking rondom het thema warmte, draagt bij aan het versneld bereiken van de doelen.

Het inrichten van de organisatie rondom het warmtedossier geven we komende periode verder vorm, waarbij we de 2 sporen (RSW en NPLW) zo goed mogelijk integreren en optimaliseren qua samenwerking. We testen deze samenwerkingsvorm de eerste jaren uit, scherpen aan daar waar nodig en klikken het vast op de gewenste structuur. Dit wordt opgenomen in de Agenda.

Hoofdstuk 6 Communicatie, Participatie & Lokaal Eigendom

De energietransitie heeft impact op de directe leefomgeving van iedereen. Daarom is het belangrijk dat iedereen begrijpt waarom deze energietransitie noodzakelijk is. Door zoveel mogelijk mensen te betrekken bij die energietransitie, brengen we kennis en meningen bij elkaar en werken we aan maatschappelijke acceptatie. Er zijn verschillende vormen om mensen te betrekken: tijdens het maken van beleidskeuzes (procesparticipatie), maar ook tijdens de uitvoering van het project (projectparticipatie). In die laatste fase zijn eigenaarschap, de verdeling van de lusten en de lasten en invloed en/of zeggenschap belangrijk.

6.1 Communicatie & participatie

Uitgangspunten communicatie

De externe communicatie over energietransitie in West-Overijssel pakken we op van onderop. De gemeenten staan in onze regio aan de lat voor de communicatie over de RES met de inwoners, het lokale bedrijfsleven, de maatschappelijke organisaties en de volksvertegenwoordigers. Op regionaal niveau maken we gezamenlijk heldere en eenduidige informatie-middelen over de energietransitie in West-Overijssel. Om informatie begrijpelijk te maken, gebruiken we infographics, illustraties, webinars en video's. De verspreiding van deze informatie en materialen via de eigen lokale kanalen is de verantwoordelijkheid van de gemeenten, provincie, de waterschappen en de netbeheerders. In lijn met onze strategie: van onderop, hebben we op regioniveau naast de website www.reswestoverijssel.nl geen andere communicatiekanalen. Primaire doelgroep hiervoor zijn de overheden, dagelijks en algemeen bestuurders en maatschappelijke organisaties. Maar ook inwoners weten deze website te vinden. Met het verbreden van de RES naar de Energietransitie wordt ook de inhoud van de communicatie uitgebreid.

Naast algemene informatie over de RES worden ook de persberichten op regionaal niveau opgesteld en gedeeld met de regionale communicatiekanalen. Gemeenten passen zo nodig deze persberichten aan, aan hun eigen situatie en zetten deze uit via hun eigen lokale kanalen.

Lokale projecten en initiatieven vormen de basis: daar gebeurt het immers, dat is onder andere waar de energietransitie plaatsvindt. We laten zien dat deze projecten en initiatieven resultaat zijn van onze samenwerking en hoe zij bijdragen aan onze opgaven. We verbinden de lokale projecten en initiatieven met de boodschappen van de RES en het Klimaatakkoord.

We blijven de ervaringsverhalen delen zodat we inwoners van onze regio blijven inspireren om een bijdrage te leveren aan de energietransitie in West-Overijssel.

We maken een voorstel voor aanpassing van de inhoud van de middelen, zoals de website, aan onze nieuwe verbrede insteek namelijk van RES naar Energietransitie. Eventuele opgaven nemen we op in de Agenda.

Uitgangspunten participatie

Participatie kent een aantal vormen, waarbij onderscheid te maken is in het type participatie en de fase van de energietransitie:

Procesparticipatie

Betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij de ontwikkeling van energiebeleid (bv. bepalen van energiemix en zoekgebieden en/of het bepalen van de kaders voor de opwek van zonne- of windenergie).

Projectparticipatie

Betrokkenheid van inwoners/ondernemers bij de ontwikkeling en realisatie van een wind of zonproject. Dat geldt zowel voor de betrokkenheid op het proces (overleg met omwonenden bijvoorbeeld) als meedoen aan het project (financiële participatie of lokaal eigendom).

Lokaal eigendom/eigenaarschap

Inwoners/ondernemers zijn (gedeeltelijk) eigenaar van de installatie van een wind of zonnepark, meestal in de vorm van een energie-, wijk- of dorpscoöperatie, en hebben zeggenschap over het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten én kosten. Daarnaast kan een deel van de opbrengsten via een gebiedsfonds naar de omgeving van het wind of zonnepark gaan.

Lokale participatie

Alle gemeenten in West-Overijssel hebben voor de RES1.0 ieder op hun eigen manier een participatietraject met inwoners en andere lokale stakeholders doorlopen voor hun zoekgebieden. Dit is veelal in het kader van een lokale energievisie gebeurd (en daarmee ook voor het lokale aandeel in het bod van de RES). Een enkele gemeente heeft na vaststelling van de RES 1.0 een proces met inwoners doorlopen vanwege aanpassen/opstellen van nieuw beleid.

Elke gemeente in West-Overijssel kent dus een eigen aanpak en is zelf verantwoordelijk voor deze lokale participatie. Daar waar de provincie optreedt als bevoegd gezag bij windprojecten zal de participatie aanpak gezamenlijk worden opgepakt.

Om te voorkomen dat betrokkenen verschillend behandeld worden omdat buurgemeenten verschillende participatiestrategieën inzetten, worden voorafgaand aan de start van een participatietraject afspraken gemaakt over het betrekken van inwoners bij energieprojecten in de grensgebieden van hun gemeente. Het is van belang dat gemeenten op de hoogte zijn van elkaars aanpak en dit waar nodig gelijk trekken.

We verzamelen de verschillende aanpakken en maken inzichtelijk waar de verschillen zitten. Het is aan de gemeenten en provincie om hier gezamenlijk afspraken over te maken. Eventuele afspraken landen in de Agenda.

Regionale participatie

In West-Overijssel hebben we een regionale participatiestructuur opgebouwd met het maatschappelijke middenveld. Deze maatschappelijke partners leveren een belangrijke bijdrage aan de totstandkoming van de Energietransitie, zowel in het proces als inhoudelijk. We vinden het belangrijk dat de maatschappelijke partners in alle fasen hun bijdrage kunnen leveren. Dat geldt zowel voor het beleidsmatige deel van de doorontwikkeling van de RES naar Agenda als voor de uitvoering van de concrete projecten. Dit blijven we doen we met de inzet van de Adviesgroep waarin maatschappelijke partners zich verenigd hebben.

De adviesgroep geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het Bestuurlijk Platform, straks de Bestuurlijke Energietafel. Andersom kan het Bestuurlijk Platform hen ook om advies vragen. In de Adviesgroep zijn de volgende

partijen vertegenwoordigd: NMO (ook namens de groene organisaties), de Woningcorporaties, JongRES, LTO, Energiecoöperaties, VNO-NCW en BEON. **In de vernieuwde bestuurlijke opzet, met een brede Energietafel, wordt de vertegenwoordiging vanuit deze maatschappelijke adviesgroep opnieuw geborgd. Dit landt in de Agenda.**

6.2 Lokaal Eigendom

De RES-regio West-Overijssel heeft als doelstelling het realiseren van minimaal 50% lokaal eigendom (zie kader) bij nieuwe grootschalige duurzame energieprojecten. Deze doelstelling geldt voor de gehele regio en alle gemeenten hebben deze op gemeentelijk niveau overgenomen waarbij een aantal gemeenten streven naar een hoger percentage (bijvoorbeeld 100% lokaal eigendom). Ook hier geldt dat participanten op gelijke wijze behandeld moeten worden. Op dit moment wordt in RES-verband informatie verzameld hoe alle partners invulling kunnen geven aan lokaal eigendom. Dat doen we samen met RES Twente. Deze informatienota wordt ter informatie met de bestuurders gedeeld. Er zijn veel ontwikkelingen rondom de (juridische) borging van lokaal eigendom. We nemen alle relevante informatie mee in de informatienota.

Samen met de RES-regio Twente, provincie en NP RES onderzoeken we op welke wijze de borging van lokaal eigendom in het provinciaal beleid of anderszins versterkt kan worden. De uitkomsten van het onderzoek worden opgenomen in de Agenda.

Met lokaal eigendom bedoelen we dat een (informeel) collectief van lokale inwoners en/of lokaal gewortelde bedrijven en/of (een) lokale overhe(i)d(en) gezamenlijk (mede-)eigenaar zijn van zon- of windprojecten.

6.3 Ondersteunen van energiecoöperaties

De opgave is groot. Zowel in menskracht, kennis, kunde als financieel. Lokale energiecoöperaties moeten het vaak opnemen tegen grote ondernemingen die dagelijks met deze materie bezig zijn in tegenstelling tot hun eigen organisatie waarvan een deel uit vrijwilligers bestaat.

Het is daarom belangrijk om deze lokale initiatieven te ondersteunen. Het provinciale programma Nieuwe Energie Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel werken samen om de benodigde ondersteuning te bieden zodat de lokale energie-initiatieven in West-Overijssel de rol die zij op willen pakken in het realiseren van lokaal eigendom, ook op kunnen pakken.

Daarbij hoort ook financiële ondersteuning. De verwachting is dat er najaar 2024 meer duidelijkheid komt over voortzetting van de ondersteuningsfaciliteit LEI-F en de mogelijkheden die het Energiefonds Overijssel biedt om financieel te ondersteunen.

De energiecoöperaties zijn vanaf de start van de RES vertegenwoordigd in de Adviesgroep van de RES West-Overijssel en zullen intensiever betrokken worden bij de Energietafel op met name het onderwerp lokaal eigendom.

CONCEPT

Hoofdstuk 7 Organisatie

De samenwerking aan de energietransitie (RES) komt in een nieuwe fase waarin de uitvoering en doorontwikkeling van de vraagstukken centraal staat. Met het maken van de programmeringsafspraken voor wind komt de ontwikkeling van wind in een stroomversnelling. Er is een groeiend aantal vraagstukken op het thema energie-infrastructuur, de warmtetransitie krijgt een vervolg en door alle ontwikkelingen politiek-bestuurlijk is er 'reuring' in de gemeenteraden en in de maatschappij en heeft iedereen zijn handen vol om de juiste informatie naar buiten te brengen tegen de stroom van desinformatie in. Genoeg te doen en te delen en op samen te werken want de vraagstukken in de verschillende gemeenten en de provincie raken elkaar en/of zijn vergelijkbaar.

Een doorontwikkeling van RES-tafel naar een bredere Energietafel vraagt ook iets van de huidige organisatie. In hoofdstuk twee is de governance beschreven en zijn voorstellen gedaan voor de bestuurlijke tafels. Dit hoofdstuk gaat in op de organisatie en welke stappen worden gezet om ook deze te laten ontwikkelen, passend bij de wijze van samenwerking in West-Overijssel.

7.1 Besluitvorming in West-Overijssel

In hoofdstuk twee (Governance) is aangegeven dat het Bestuurlijk Platform de besluiten neemt. Hiervoor is een proces ontwikkeld wat de afgelopen periode goed heeft gewerkt. Vraagstukken, nieuwe ontwikkelingen, voorstellen e.d. worden voorbereid in de werkgroepen (zie paragraaf 7.2). Deze worden vervolgens besproken in het Kernteam en eventueel aangepast om daarna het besluitvormingstraject in te gaan. Dit is in figuur 7.1 weergegeven.

De stukken worden in het Ambtelijk Platform³ voorgelegd en besproken. Grotere documenten worden dan voorzien van een reactieformat waarin deelnemers opmerkingen en voorstellen kwijt kunnen. Hieruit blijkt dan hoe de verschillende partners over de inhoud denken.

De stukken gaan, aangepast, door naar de Adviesgroep die haar advies formuleert. Daarna volgt de Stuurgroep die het proces/ procedure bewaakt, kijkt of de stukken voldoende duidelijk zijn, eventuele dilemma's juist zijn verwoord en juist zijn geagendeerd.

Agendering van de stukken is afhankelijk van de fase waarin deze zich bevinden: bespreking, oordeelsvorming, besluitvorming.

Na de Stuurgroep volgt het Bestuurlijk Platform.

De programmamanager annoteert de leden van de Stuurgroep en de voorzitter van het BPF. De afzonderlijke bestuurders van het BPF worden door de eigen ambtenaren geannoteerd. De huidige besluitvormingsstructuur is afgelopen periode aangepast en we zijn nadrukkelijker bezig met de juiste agendering voor het Bestuurlijk Platform. Dat blijven we doen. Daarbij zijn we ook kritisch op de hoeveelheid bijeenkomsten per jaar om onnodige bestuurlijke drukte te voorkomen. De RSAB kent een eigen planning, gevoed door de procesplanning van de RES.

Figuur 7.1 Besluitvormingsstructuur in de RES W-O

³ Lid van het Ambtelijk Platform zijn de ambtenaren van de partners (gemeenten, provincie, netbeheerders, waterschappen)

7.2 Organisatie van de Stuurgroep

In de huidige Stuurgroep zit een afvaardiging van het Bestuurlijk Platform: grote gemeente, kleine gemeente, netbeheerder (agendalid), provincie, waterschap en iemand uit de Adviesgroep. Voorgesteld wordt nu er gewerkt gaat worden met portefeuillehouders in het Bestuurlijk Platform, deze de Stuurgroep te laten vormen. De leden van de Stuurgroep zitten er dan niet meer namens een partner (gemeente, provincie, etc) maar voor hun portefeuille, met uitzondering van de afvaardiging van de Adviesgroep. Omdat provincie overkoepelend beleid maakt en een andere rol heeft, stellen we voor dat er regulier afstemming plaats vindt tussen de gedeputeerde en de voorzitters van de beide regio's.

We werken het voorstel verder uit en regelen de Stuurgroep in. We doen ervaring op en evalueren. Bij een positief resultaat nemen we de werkwijze op in de Agenda of komen met een ander voorstel.

7.3 De werkorganisatie

De werkorganisatie kent voorlopig vier *werkgroepen* te weten 'ruimte', 'warmte', 'netwerk en elektriciteit' en 'maatschappelijke betrokkenheid en democratische legitimatie'. Vooralnog zien we geen aanleiding om de thema's te wijzigen, met uitzondering van de inhoud van het thema Warmte. De RSW is nagenoeg gereed en er is aangegeven behoefte te hebben om samen te werken op andere, meer lokale, gemeenschappelijke thema's op het gebied van warmte (zie hoofdstuk vijf). Wel zullen de werkgroepen vernieuwd worden, aan te vullen met andere organisaties of andere medewerkers omdat er wel een verschuiving van inhoud op dat thema plaatsvindt. Sommige werkgroepen zijn daarnaast nog onvoldoende bemest.

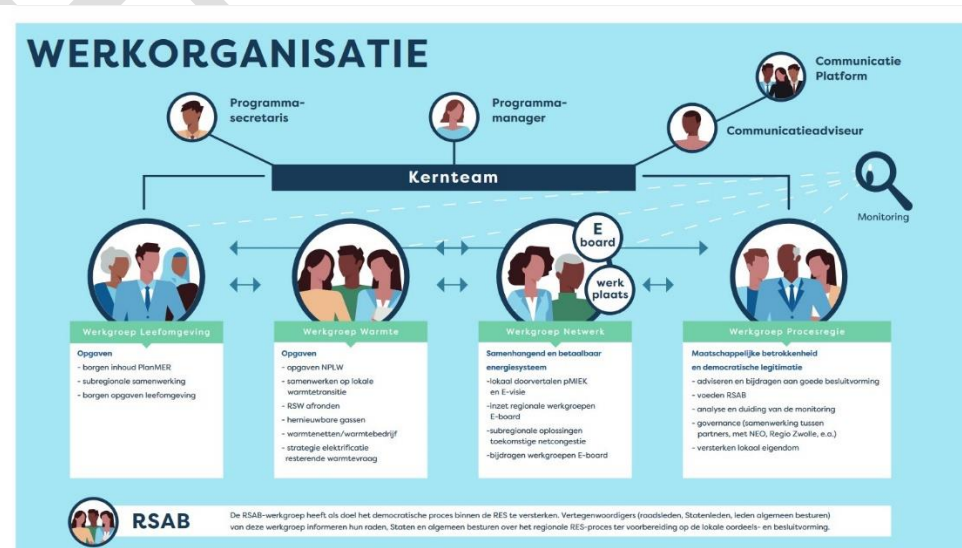
De trekkers van de werkgroepen vormen samen met de programmamanager, -secretaris en communicatieadviseur het *Kernteam*. Dit kernteam organiseert het proces, de inhoudelijke onderwerpen en de benodigde documenten, bereidt de overleggen voor en stuurt bij waar nodig. Zij bereidt de besluitvorming voor en agendeert de onderwerpen voor de verschillende overlegmomenten.

Voorzitter van het kernteam is de programmamanager, die overall eindverantwoordelijk is voor de werkorganisatie. De provincie en de netbeheerder zijn agendalid van het kernteam.

De programmamanagers van de provincie en beide RES-regio's hebben een regulier overleg waarin afstemming plaatsvindt. Afstemming met de netbeheerder vindt via de werkgroep netwerk plaats en 1op1.

Naast de werkgroepen is er het *Communicatieplatform*. Hierin zitten de communicatiemedewerkers van de partners. Doel van dit platform is vooral afstemming en uitwisseling over communicatiemomenten op lokaal en regionaal niveau. En delen van ervaringen om met en van elkaar te leren.

Het *Ambtelijk Platform* bestaat uit ambtenaren van alle betrokken partners (gemeenten, netbeheerder, provincie, waterschap).

Figuur 7.2 Werkorganisatie West Overijssel

Eigenaarschap door bemensing en beheer middelen

Het eigenaarschap voor de samenwerking in West-Overijssel zou meer bij alle partners moeten liggen. Provincie beheert de middelen en organiseert de contracten. Dit gaat belegd worden bij een van de gemeenten.

Met het uitgroeien van de RES-tafel naar een Energietafel is het nog belangrijker dat de werkorganisatie bemensd wordt door medewerkers van de partners. Dit kan op detachingsbasis. Dit is altijd een streven geweest maar onder andere door onderbezetting bij de partners niet mogelijk gebleken. We zien dat gemeenten en ook provincie door de extra middelen vanuit het Rijk meer medewerkers in dienst hebben en hierdoor ontstaat wellicht meer ruimte voor inzet in de werkorganisatie. Partners hebben zelf ook voordeel van zo'n detachering: 'dichter bij het vuur', ontwikkeling van medewerkers, sneller bij de inhoud.

Begin 2025 lopen de huidige contracten van de leden van de werkorganisatie af en zal opnieuw gekeken worden naar de bemensing van het kernteam. Dit valt samen met de doorontwikkeling en daarom een goed moment om een volgende stap te zetten.

De middelen voor de opgaven komen, niet zoals bij de start van de RES, alleen vanuit NPRES. Ondertussen keert EZK-middelen uit voor extra inzet van fte's op het thema Netwerk en worden de SPUK-gelden uitgekeerd vanuit NPLW voor projecten op het thema warmte. Provincie Overijssel is tot nu toe beheerder van de middelen geweest. De verantwoording van de middelen van NPLW en NPRES ligt bij verschillende personen.

Voorgesteld wordt de middelen door één van de gemeenten te laten beheren en de programmamanager daar verantwoordelijk voor te maken. De gemeente die beheerder wordt, levert ook de portefeuillehouder financiën voor de Energietafel.

We geven uitvoering aan het voorstel voor het beheer van de financiële middelen en bemensing van de werkorganisatie voor 1 januari 2025.

In de komende periode ontwikkelen we een eerste eindbeeld voor de werkorganisatie die de Energietafel ondersteunt in het bereiken van haar doelen. Dit wordt vastgelegd in de Agenda.

7.4 NEO-werkplaatsen als middel voor ontwikkelingen in de energietransitie

De afgelopen jaren heeft de provincie bijgedragen aan een versnelling van de uitvoering van de energietransitie met het programma Nieuwe Energie Overijssel (NEO). In het vastgestelde nieuwe NEO-programma (voorjaar 2024) zijn de onderwerpen waar de provincie aan bijdraagt opgenomen. Dit bestaat vele onderdelen van de energietransitie en is breder dan de RES.

Samenwerken aan het NEO-programma gebeurt onder andere in de zogenaamde werkplaatsen met gemeenten, netbeheerders en andere partijen.

De NEO-werkplaatsen zijn succesvol en ondertussen een bekend begrip: daar moet je zijn. We maken daarom zoveel als mogelijk gebruik van de NEO-werkplaatsen om mee te doen met andere initiatieven en zelf initiatieven te organiseren vanuit de werkorganisatie op verzoek van de bestuurders of vanuit leden van de Adviesgroep. Door samen te werken, dragen we bij aan versterking van de uitvoeringskracht in West-Overijssel.

We onderzoeken of en op welke wijze we de werkplaatsen nog meer in kunnen zetten voor de samenwerking en welke onderwerpen daar geagendeerd kunnen worden en door wie. Dit wordt opgenomen in de Agenda.

Bijlage 1 Rollen/taken/bevoegdheden

Wie gaat waar over?

Om nieuwe afspraken over samenwerking in de energietransitie te maken, is het noodzakelijk om de taken en bevoegdheden zoals die in de verschillende afspraken, wetten en in het Huis van Thorbecke zijn vastgelegd, op een rij te hebben.

In onderstaande tabel zijn deze, voor zover van toepassing op de samenwerking, opgenomen.

Taken en bevoegdheden

Document	Taak/ bevoegdheid	Wie	Bijzonderheden
Energiewet	Bevoegd gezag wind	Gemeente: 5 MW (voorzien tot 15 MW) Provincie: 5-100 MW (voorzien >15 MW)	(na inwerkingtreding nieuwe Energiewet gelden voorziene MW's)
	Investeringsplannen	Netbeheerder	Maakt IP
	Regierol E-visie, pMIEK, E-board	Provincie	
Warmtewet	Lokale warmtetransitie	Gemeente	Provincie ondersteunt met NEO
RES 1.0, beleid overheden	Lokaal eigendom	Gemeente als bevoegd gezag wind Provincie als bevoegd gezag wind	
NP RES	Monitoring/Voortgangsrapportage	RES W-O	1 maal per 2 jaar

Uit bovenstaande tabel blijkt dat alle partners in de RES verschillende taken en bevoegdheden hebben. Dat betekent niet dat zij daarin los van elkaar opereren. Zo betreft de provincie nadrukkelijk de partners om inbreng op te halen voor de E-visie en de pMIEK, betrekken gemeenten elkaar bij ontwikkelingen op/over de gemeentegrens en vind ook afstemming plaats tussen provincie en gemeenten over locaties voor opwek.